

Apvienoto Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

Izglītība

ilgtspējīgai

attīstībai

Celvedis

#IIA2030

UNESCO Izglītības sektors

Izglītība ir viena no UNESCO galvenajām prioritātēm, jo tās iegūšanu paredz cilvēka pamattiesības. Izglītība ir priekšnoteikums, lai nodrošinātu mieru un īstenotu ilgtspējīgu attīstību. UNESCO ir Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) specializētā aģentūra izglītības jautājumos, un UNESCO Izglītības sektors nodrošina izglītības jomas vadību globālā un reģionālā mērogā, nostiprina valstu izglītības sistēmu un ar izglītības palīdzību risina mūsdienu globālos izaicinājumus, īpaši pievēršoties aspektiem, kas attiecas uz dzimumu līdztiesību un Āfrikas reģionu.

Izglītības
sektors

Globālais rīcības ietvars „Izglītība 2030”

UNESCO kā ANO specializētajai aģentūrai izglītības jautājumos ir uzticēts vadīt un koordinēt ietvaru „Izglītība 2030”, kas ir viens no globālās rīcības pasākumiem, lai izskaustu nabadzību, līdz 2030. gadam īstenojot 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus. Izglītībai, kurai ir nozīmīga loma visu šo mērķu sasniegšanā, ir veltīts 4. mērķis: **„Nodrošināt iekļaujošu un kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas.”** Rīcības ietvars „Izglītība 2030” nodrošina šā vērienīgā mērķa un saistību īstenošanas vadlīnijas.

Publikācijas oriģinālizdevumu 2021. gadā sagatavojusi un publicējusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (UNESCO), 7, Place de Fontenoy, 75352, Parīze 07 SP, Francija.

© UNESCO 2020

ISBN 978-9934-8876-7-3

Šī publikācija ir brīvi pieejams resurss, kas licencēts saskaņā ar korporācijas „Creative Commons” noteikumiem (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). Izmantojot publikācijas saturu, tās lietotājs piekrīt UNESCO Brīvpieejas glabātavas lietošanas noteikumiem (<http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>).

Izmantotie apzīmējumi un materiāla atspoguļojums šajā publikācijā nepauz UNESCO viedokli par kādas valsts, teritorijas, pilsētas vai apgabala (kā arī to varas iestāžu) juridisko statusu vai to robežu noteikšanu.

Par publikācijā paustajām idejām un viedokļiem ir atbildīgi to autori. Šis viedoklis var arī nesakrist ar UNESCO kā organizācijas pozīciju.

Publikācijas dizains: Aurēlija Mazojē (*Aurélia Mazoyer*) un Olivjē Marī (*Olivier Marie*)

Vāka noformējums: Aurēlija Mazojē (*Aurélia Mazoyer*) un Olivjē Marī (*Olivier Marie*)

Iespiests: pēc UNESCO pasūtījuma

Ikonas (22.–23. lpp., 54. lpp.): <https://thenounproject.com/>

Valdības ikona: *Rflor*, pieejama: CC BY

Lasišanas ikona: *Vectors Market, the Education Cool Vector Icons Collection*, pieejama: CC BY

Skolotāja ikona: *Gregor Cresnar, the Business: Solid Vol. 6 Collection*, pieejama: CC BY

Veiksmīga jauna virieša ikona: *Gan Khoon Lay, the Freelancer and Self Employed Collection*, pieejama: CC BY

Kopienas ikona: *ProSymbols, the People Group And Community Symbols Glyph Icons Collection*, pieejama: CC BY

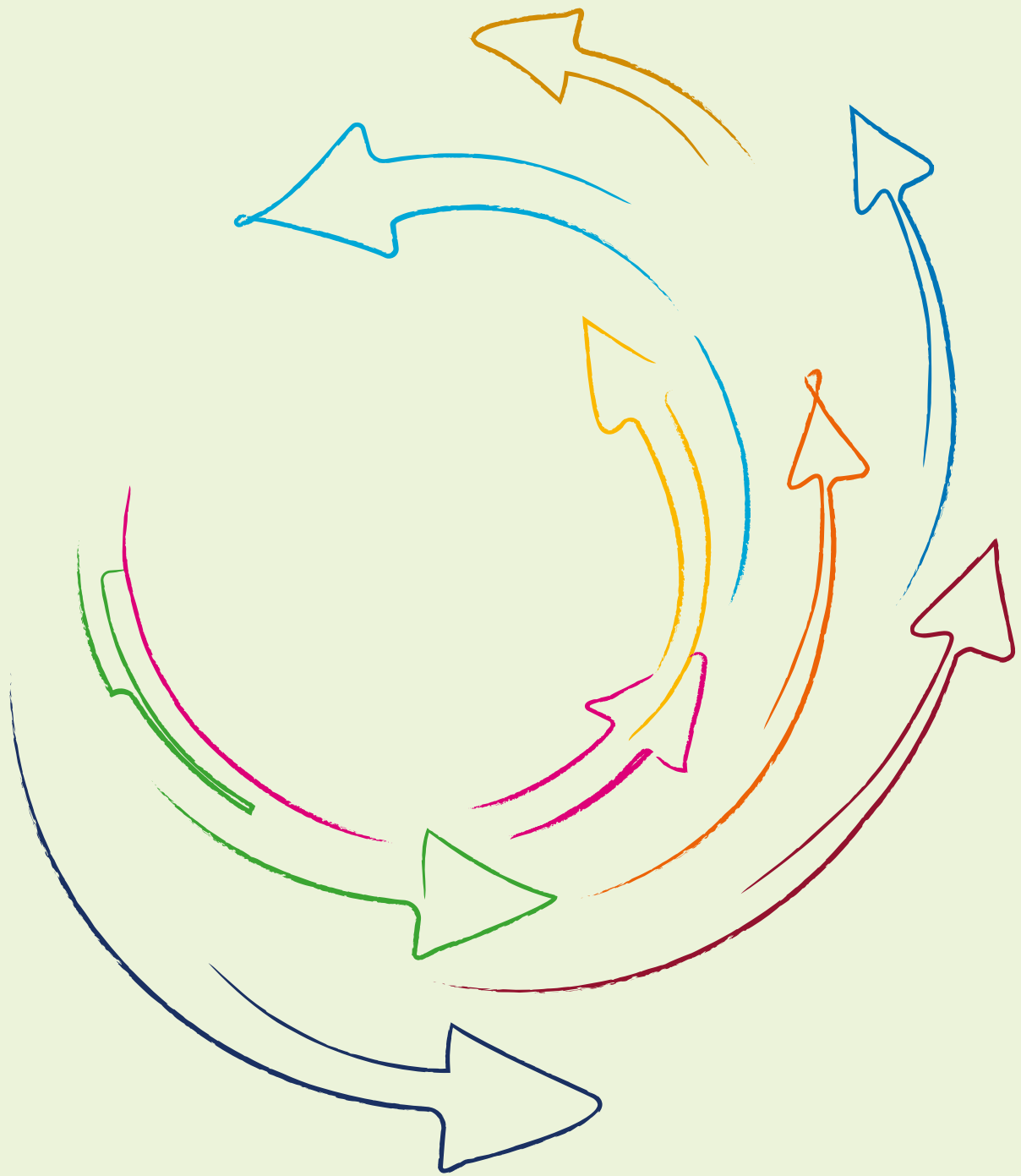
Izglītība

ilgtspējīgai

attīstībai

Ceļvedis

#IIA2030

Priekšvārds

Covid-19 pandēmija, kas 2020. gadā izplatījās visā pasaulē, radīja globālu krīzi ne tikai veselības jomā. Šī krīze ietekmē katru mūsu dzīves aspektu un ir parādījusi, cik neaizsargāti mēs esam savstarpējās attiecībās ar dabu. Mēs esam sapratuši, ka, iznīcinot mežus, ne vien tiek apdraudēti savvaļas dzīvnieki un novājinātas ekosistēmas, bet arī cilvēki nokļūst saskarē ar nezināmiem infekciju ierosinātājiem, kuri var apdraudēt mūsu dzīvību.

Kopš 19. gadsimta beigām planētas vidējā globālā temperatūra ir pieaugusi par aptuveni 1°C, lielāko pieaugumu piedzīvodama pēdējo 35 gadu laikā. Starpvaldību zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā (IPBES) 2019. gada ziņojumā par bioloģisko daudzveidību¹ brīdināja, ka vienam miljonam uz planētas mītošo sugu draud izmiršana. Šāds zaudējums un nespēja pasargāt ekosistēmas radīs katastrofālu ietekmi uz cilvēkiem un arī dabu. Līdz 2050. gadam pasaules iedzīvotāju skaitam pieaugot no 7,7 miljardiem līdz 9,7 miljardiem un cilvēku darbībai apdraudot dabas resursus, ANO ģenerālsekretāra Antoniu Gutērreša vārdiem runājot, mūs sagaida „cīņa par dzīvību”.

Lai izdzīvotu, mums visiem kopā ir jāiemācās uz šīs planētas dzīvot ilgtspējīgi. Ir jāmaina mūsu domāšanas veids – katram individuāli un sabiedrībai kopumā. Savukārt izmaiņas izglītības jomā ir nepieciešamas, lai veidotu mierīgu un ilgtspējīgu pasauli, nodrošinot pašreizējo un nākamo paaudžu izdzīvošanu un labklājību.

Izglītība ilgtspējīgai attīstībai (IIA) tika izstrādāta, pamatojoties nepieciešamībā pēc tādas izglītības, kas pievēršas arvien pieaugošajiem ilgtspējas izaicinājumiem. IIA tiek izmantotas uz rīcību vērstas, inovatīvas mācību metodes, kas attīsta izglītojamo zināšanas un izpratni, kā arī spēju rīkoties, lai padarītu sabiedrību ilgtspējīgāku.

Balstoties pieredzē, kas gūta ANO desmitgadē „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” (2005–2014) un globālajā rīcības programmā „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” (2015–2019), tika izstrādāts jauns ietvars – „IIA 2030”, kuru apstiprināja UNESCO Izpildpadomes 206. sesijā, kā arī UNESCO Ģenerālās konferences 40. sesijā un pieņēma ANO Ģenerālās asamblejas 74. sesijā.

Ietvars „IIA 2030” ir izstrādāts, balstoties globālajā rīcības programmā (GRP), kuras mērķis bija pārorientēt un stiprināt izglītību un mācības, lai veicinātu ilgtspējīgas attīstības atbalsta pasākumus. Tajā pastiprināts uzsvars tiek likts uz izglītības nozīmīgo ieguldījumu IAM sasniegšanā. „IIA 2030” tiešā veidā veicina 4. ilgtspējīgas attīstības mērķa (kvalitatīva un iekļaujoša izglītība), jo īpaši tā 4.7. apakšmērķa, kā arī visu pārējo IAM īstenošanu, lai nodrošinātu atbilstošu izglītību, kuras uzmanības centrā tiek likta atbildība par nākotni.

Lai sniegtu ieskatu konkrētos pārmaiņu pasākumos, šajā ceļvedī ir noteiktas attiecīgās darba jomas un pasākumi, kurus dalībvalstis un ieinteresētās puses (tostarp pilsoniskās sabiedrības organizācijas un reģionālā vai globālā līmeņa attīstības partneri) var izstrādāt un atbalstīt.

Lai paātrinātu visu IAM sasniegšanu, ietvars „IIA 2030” tiek uzsākts vienlaikus ar Rīcības desmitgadi. Šis ir tas brīdis, kad katrā izglītības sistēmā ir jānotiek pārveidei, kas nepieciešama, lai pārvirzītu mūsu pasauli uz taisnīgāka un ilgtspējīgāka ceļa, jo mūsu nākotne ir atkarīga no pašreizējās rīcības.

Stefānija Džanini,
UNESCO ģenerāldirektora vietniece izglītības jautājumos

¹ <https://ipbes.net/global-assessment>

Satura rādītājs

Priekšvārds	iii
Kopsavilkums	3
1. Aicinājums steidzami rīkoties	5
1.1. Mūsu pašreizējā situācija	6
1.2. Nepieciešamā rīcība	8
2. „IIA 2030”	11
2.1. Kas ir „IIA 2030”?	12
2.2. Mērķis un uzdevums	14
2.3. Galvenie elementi	16
3. Prioritārās darbības jomas	25
3.1. Politikas pilnveide	26
3.2. Mācību vides pārveide	28
3.3. Skolotāju darbspēju uzlabošana	30
3.4. Iespēju nodrošināšana jauniešiem un viņu mobilizēšana	32
3.5. Risinājumu paātrināšana vietējā līmenī	34
4. Īstenošana	37
4.1. „IIA 2030” īstenošana valsts līmenī	38
4.2. Partnerības un sadarbības iespēju izmantošana	40
4.3. Komunikācijas pasākumi steidzamai rīcībai	42
4.4. Aktuālo jautājumu un tendenču pārraudzība	44
4.5. Resursu mobilizēšana	46
4.6. Procesa pārraudzība	48
4.7. Nākamo desmit gadu plāni	52
Pielikumi	53
A. Ietvara „IIA 2030” kopsavilkums	54
B. Izglītības ilgtspējīgai attīstībai īstenošanas ietvars pēc 2019. gada: „IIA 2030”	55
C. ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcijas Nr. 72/222 (2017) – Izglītība ilgtspējīgai attīstībai ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam – 2. pants	64
D. ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcijas Nr. 74/223 (2019) – Izglītība ilgtspējīgai attīstībai ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam – 7. pants	64
E. Īsa IIA vēsture	65

Mēs arvien biežāk uzdodam jautājumu: vai tas, ko cilvēki mācās, ir patiesi svarīgs viņu dzīvē, un vai iegūtās zināšanas palīdz mūsu planētai izdzīvot? Izglītība ilgtspējīgai attīstībai var nodrošināt zināšanas, izpratni un rīcību, sniedzot cilvēkiem iespēju mainīt sevi un sabiedrību.

Stefānija Džanīni, UNESCO ģenerāldirektora vietniece izglītības jautājumos

Kopsavilkums

Kopš ANO desmitgades „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” (2005–2014) UNESCO ir bijusi galvenā ANO aģentūra jautājumos par IIA. IIA ir plaši atzīta par neatņemamu 2030. gada ilgtspējīgas attīstības programmas, jo īpaši 4. ilgtspējīgas attīstības mērķa (4. IAM), sastāvdaļu un nozīmīgu visu pārējo IAM priekšnoteikumu.

Šajā ceļvedī ir raksturoti izaicinājumi, kuri steidzami jārisina attiecībā uz mūsu planētu, un aplūkoti nākamie soļi, kurus UNESCO īsteno, lai ar izglītības palīdzību izaicinājumus novērstu, detalizēti izklāstot jaunās prioritātes un pasākumus. Lai turpinātu darbu, ko paveica GRP (2015–2019), sekmējot ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam un tās 17 mērķu īstenošanu, tika pieņemts ietvars „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai: ceļš uz IAM sasniegšanu” („IIA 2030”), lai palielinātu izglītības ieguldījumu taisnīgākas un ilgtspējīgākas pasaules veidošanā. „IIA 2030” pastiprinās pasākumus piecās prioritārajās darbības jomās, turpinot uzsvērt IIA nozīmīgo lomu veiksmīgā 17 IAM sasniegšanā, kā arī plašo individuālo un sabiedrības pārveidi, kas nepieciešamas steidzamo ilgtspējas izaicinājumu risināšanā.

Šajā publikācijā ir skaidri noteikts, kādi pasākumi dalībvalstīm ir jāīsteno katrā prioritārajā darbības jomā. Attiecībā uz **1. prioritāro darbības jomu** – politiku – IIA ir jāintegrē globāla, reģionāla, valsts un vietēja mēroga izglītības un ilgtspējīgas attīstības politikā. Attiecībā uz **2. prioritāro darbības jomu** – izglītības un mācību vidi – uzmanība ir jāpievērš visu institūciju aptverošas pieejas veicināšanai, lai nodrošinātu, ka mēs mācāmies to, kas ir nepieciešams dzīvē, un dzīvē īstenojam to, ko esam apguvuši.

Attiecībā uz **3. prioritāro darbības jomu** – skolotāju darbību uzlabošanu – ir jānodrošina iespējas skolotājiem iegūt zināšanas, prasmes, vērtības un attieksmi, kas nepieciešamas ilgtspējas principu ieviešanā. Attiecībā uz **4. prioritāro darbības jomu** – jauniešiem – ir jāatzīst, ka jaunieši ir galvenie dalībnieki Ilgtspējas izaicinājumu risināšanā un saistīto lēmumu pieņemšanā. Attiecībā uz **5. prioritāro darbības jomu** – vietēja līmeņa risinājumiem – ir jāuzsver kopienā īstenoto risinājumu nozīmīgums, jo kopiena ir tā vieta, kur visbiežāk tiek īstenoti nozīmīgi pārveidojoši pasākumi.

Šajā ceļvedī ir raksturotas arī galvenās ietvara „IIA 2030” īstenošanas jomas. **Valstu īstenošanās „IIA 2030” iniciatīvas** nodrošinās IIA integrēšanu izglītības un ilgtspējīgas attīstības jomā. Jaunā ietvara mērķis ir mudināt dalībvalstis un dažādas ieinteresētās puses no izglītības un ilgtspējīgas attīstības kopienām uzņemties aktīvu vadību „IIA 2030” **ekspertu tīklā (ESD-Net)** globālā un reģionālā mērogā.

Tiks pastiprināti **komunikācijas un popularizēšanas pasākumi**, tostarp UNESCO „Japānas balva” (konkurss par sasniegumiem IIA) un uz pierādījumiem balstīta ietvara īstenošana, **pārraugot aktuālos jautājumus un tendences** izglītības un ilgtspējīgas attīstības jomā, kā arī nodrošinot **resursu mobilizēšanu**, pilnībā izmantojot UNESCO starpnozaru un daudznozaru aspektu, tāpat tās dažādās partnerības. Lai līdz 2030. gadam sasniegtu IAM 4.7. apakšmērķi, tiks īstenoti dažādi **progresā pārraudzības** pasākumi.

1.

Aicinājums

steidzami rīkoties

1.1. Mūsu pašreizējā situācija

Pašreizējā klimata ārkārtējā situācija un citas vides ilgtspējas krīzes ir cilvēku rīcības rezultāts. Cilvēku kolektīvā darbība ir tik ļoti izmainījusi planētas ekosistēmas, ka ir apdraudēta mūsu pašu izdzīvošana. Pārmaiņas ar katru dienu kļūst arvien straujākas, spēcīgākas, redzamākas un grūtāk novēršamas. Pēdējos 100 gados globālā temperatūra ir pieaugusi par 1 °C, un divas trešdaļas šī pieauguma ir notikušas laika posmā kopš 1975. gada. Savukārt kopš 20. gadsimta astoņdesmitajiem gadiem katru gadu iegūtais atjaunojamo un neatjaunojamo resursu apjoms ir dubultojies².

Ir skaidri novērojams, ka notiek nepieredzētas un spēcīgas pārmaiņas un ka cilvēce ir tiešā veidā par tām atbildīga.

Klimata pārmaiņu starpvaldību padome (IPCC) brīdina – lai līdz šā gadsimta beigām iegrožotu ietekmi, ko rada globālā sasilšana par 1,5 °C (salīdzinot ar 2 °C pieauguma

scenāriju, kas tiek uzskatīts par katastrofālu), mums ir jāveic „straujas, tālejošas un nepieredzētas pārmaiņas visos sabiedrības aspektos”³.

Tas nozīmē ne tikai vides izaicinājumu risināšanu, bet arī tādu sarežģītu sociālo un ekonomisko jautājumu (piemēram, nevienlīdzības) pārlūkošanu, kuri savijas ar šo problēmu cēloni un ietekmi.

Nepieciešamas izmaiņas gan mūsu zināšanās, gan pārliecībā, gan arī rīcībā.

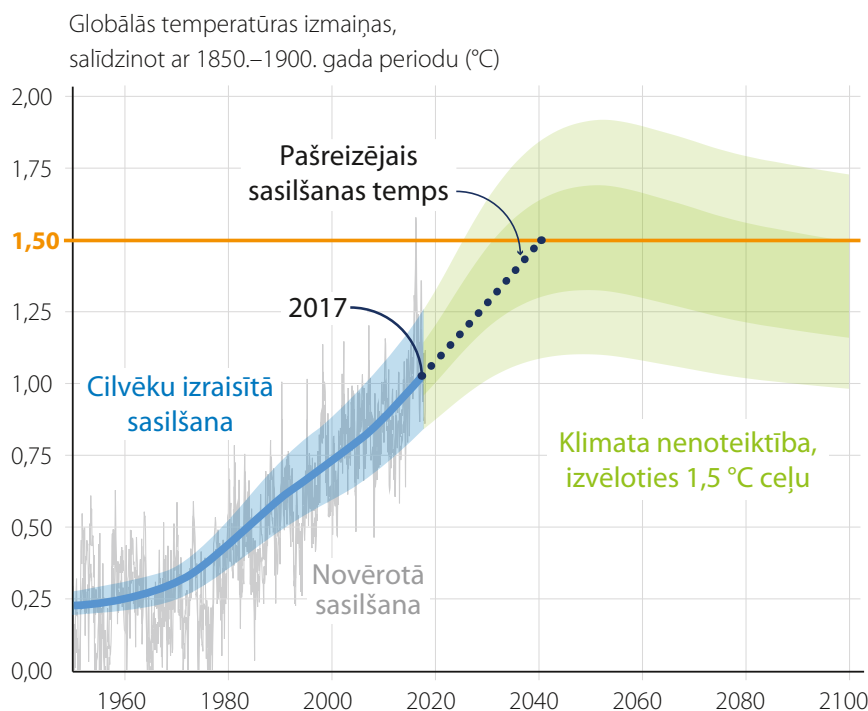
Mūsu līdzšinējā pieredze nav sagatavojusi mūs šādu izaicinājumu risināšanai.

Tā nevar turpināties. Iespēju logs strauji aizveras.

Mums steidzami ir jāiemācās dzīvot citādi.

1. attēls. Cik tuvu mēs esam 1,5 °C robežai?

Cilvēku izraisītā globālā sasilšana 2017. gadā sasniedza aptuveni 1 °C virs pirmsrūpniecības laikmeta līmeņa.

Cilvēku izraisītā globālā sasilšana 2017. gadā sasniedza aptuveni 1 °C virs pirmsrūpniecības laikmeta līmeņa. Saglabājot pašreizējo tempu, globālā temperatūra 1,5 °C atzīmi sasniegs 2040. gadā. Stilizētā 1,5 °C trajektorija, kas parādīta grafikā, ietver scenāriju, kurā nekavējoties tiek sāktas emisijas samazināšanas un kurā oglekļa dioksīda emisija līdz 2055. gadam sasniedz nulles atzīmi.

Avots: Allen, M. R., Dube, O. P., Solecki, W., Aragón-Durand, F., Cramer, W., Humphreys, S., Kainuma, M., Kala, J., Mahowald, N., Mulugetta, Y., Perez, R., Wairiu, M., un Zickfeld, K. Biežāk uzdoto jautājumu 1.2. punkts, 1. attēls, 1. nodaļa, *Framing and Context, Global Warming of 1.5 °C*, 2018. Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) īpašais ziņojums par ietekmi, ko rada globālā sasilšana par 1,5 °C virs pirmsrūpniecības laikmeta līmeņa, un saistītajiem globālajiem siltumnīcefekta gāzu emisiju ceļiem, aplūkojot šos jautājumus klimata pārmaiņu globālā mēroga atbildes pasākumu stiprināšanas, ilgtspējīgas attīstības un nabadzības izskaušanas pasākumu kontekstā. Masson-Delmotte, V., Zhai, P., Pörtner, H. O., Roberts, D., Skea, J., Shukla, P. R., Pirani, A., Moufouma-Okia, W., Péan, C., Pidcock, R., Connors, S., Matthews, J. B. R., Chen, Y., Zhou, X., Gomis, M. I., Lonnoy, E., Maycock, T., Tignor, M., un Waterfield, T. (red.). Publicēts presē.

² <https://earthobservatory.nasa.gov/world-of-change/DecadalTemp>

³ <https://www.ipcc.ch/sr15/>

*Mēs cīnāmies
par savu dzīvību.*

*Taču mēs varam šajā
cīņā uzvarēt.*

Antoniū Gutērrešs, ANO ģenerālsekretārs

1.2. Nepieciešamā rīcība

Lai pārorientētos uz ilgtspējīgu nākotni, mums ir jāpārvērtē tas, ko, kur un kā mēs mācāmies, lai attīstītu zināšanas, prasmes, vērtības un attieksmi, kas palīdz pieņemt pamatotus lēmumus un rīkoties gan individuālā, gan kolektīvā līmenī, lai risinātu steidzamas vietēja, valsts un globāla mēroga situācijas.

Kā mēs varam sagatavot visu vecumu izglītojamās „cīņai par mūsu dzīvību”, kā to nodēvējis ANO ģenerālsēkretārs?

IIA ir vispārātzīta un paredzēta šādam nolūkam.

IIA sniedz izglītojamiem zināšanas, prasmes, vērtības un attieksmi, kas palīdz pieņemt pamatotus lēmumus un

rīkoties atbildīgi, lai nodrošinātu ekoloģisko integritāti, ekonomisko dzīvotspēju un taisnīgu sabiedrību, kas dod iespējas visu dzimumu cilvēkiem, pašreizējām un nākamajām paaudzēm, vienlaikus cienot arī kultūru daudzveidību.

IIA ir izglītība mūža garumā un neatņemama kvalitatīvas izglītības sastāvdaļa, kas uzlabo mācību kognitīvos, sociāli emocionālos un uzvedības aspektus. Tā ir visaptveroša un pārveidojoša, attiecināma uz mācību saturu un rezultātiem, mācību metodēm, kā arī pašu mācību vidi.

IIA ir atzīta par nozīmīgu visu IAM priekšnoteikumu, savu mērķi īstenojot sabiedrības pārveides ceļā.

Sabiedrības pārveide

Nodrošināt IAM sasniegšanu, lai veidotu ilgtspējīgāku pasauli

Mācību metodes un mācību vide

Izmantot mācību metodes, kas ir interaktīvas, projektos balstītas un uz izglītojamo orientētas. Pārveidot visus mācību vides aspektus, izglītībā ilgtspējīgai attīstībai izmantojot visu institūciju aptverošu pieeju, lai nodrošinātu, ka izglītojamie mācās to, kas ir nepieciešams dzīvē, un dzīvē īsteno to, ko ir apguvuši

Mācību rezultāti

Sniegt iespējas cilvēkiem, lai tie uzņemtos atbildību par pašreizējām un nākamajām paaudzēm un aktīvi piedalītos sabiedrības pārveidē

Mācību saturs

Integrēt ilgtspējas jautājumus (jo īpaši 17 IAM ietvertos jautājumus, piemēram, klimata pārmaiņas) visu veidu mācībās

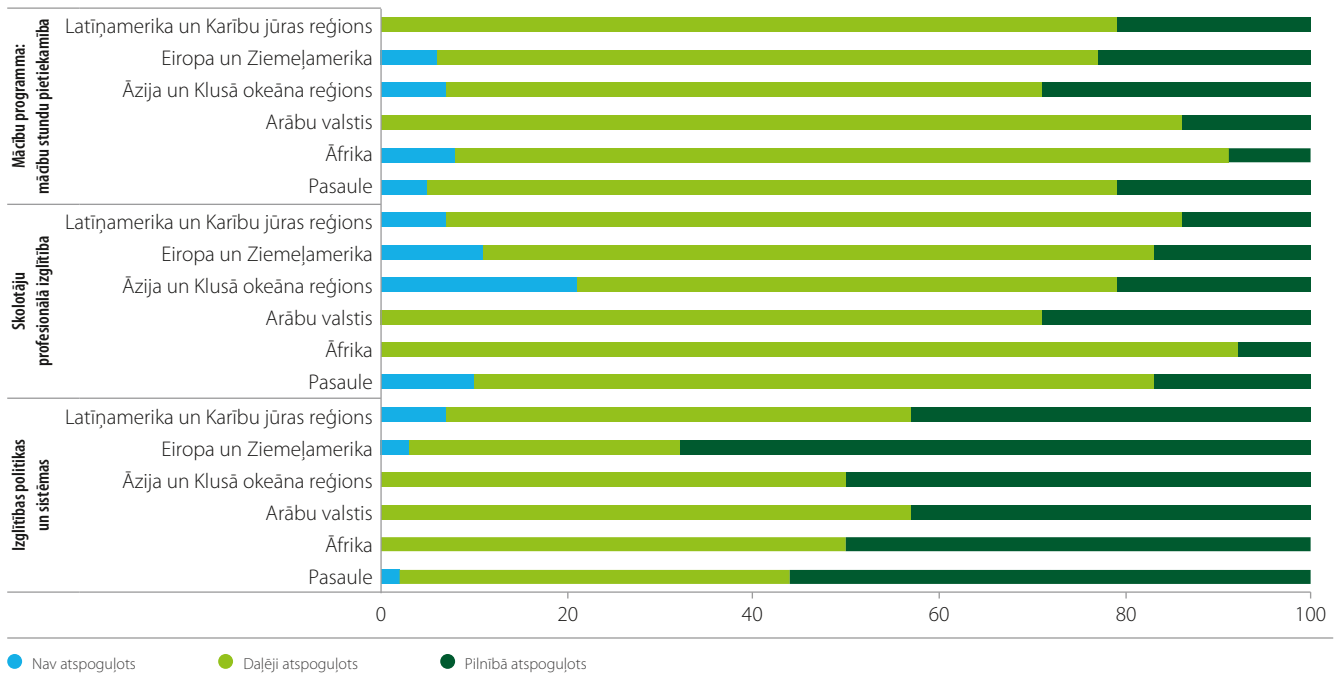
Ģenerālā asambleja atkārtoti apliecina, ka izglītība ilgtspējīgai attīstībai ir 4. ilgtspējīgas attīstības mērķa (kvalitatīva izglītība) neatņemama sastāvdaļa un visu pārējo ilgtspējīgas attīstības mērķu nozīmīgs priekšnoteikums.

ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcija Nr. 72/222 (2017)

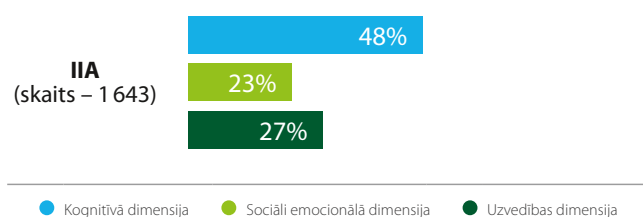
Arvien lielāks skaits valstu apgalvo, ka IIA tiek ietverta to izglītības politikā, skolotāju izglītībā un mācību programmās. Tomēr IIA bieži tiek saistīta ar šauru tematisko jautājumu loku, un attiecībā uz mācību saturu, metodēm un rezultātiem netiek izmantota visaptveroša pieeja, lai, virzoties uz ilgtspējīgu attīstību, varētu mainīt galvenos sabiedrības ieradumus.

2. attēls. To valstu procentuālais sadalījums, kuras UNESCO 1974. gada ieteikuma principus iekļauj savā izglītības politikā, skolotāju izglītībā un mācību programmās, procentuālais sadalījums; 2012–2016.

Avots: 2019. gada Globālā izglītības monitorings ziņojums (2019 Global Education Monitoring Report). UNESCO, 2018, 205. lpp.

3. attēls. Atsauces uz mācībām, kuru kognitīvajā, sociāli emocionālajā un uzvedības plānā izmantots IIA saturs; procentuālais sadalījums.

Avots: Izglītības saturs tuvplānā: IIA un GPI mācību dimensiju apskats (Educational content up close: Examining learning dimensions of ESD and GCE). UNESCO, 2020, 26. lpp.

Piemēram, nesensais UNESCO pētījums, kurā tika aplūkoti desmit valstu politikas dokumenti, parādīja, ka IIA galvenokārt tiek saistīta ar zinātniskas informācijas apguvi vides jautājumos. Ar to nepietiek, lai izglītības pārveides spējas tiktu izmantotas pilnā mērā.

Kā mudināt izglītojamos īstenot pārveidojošus pasākumus ilgtspējīgas attīstības īstenošanai, lai būvētu citādu nākotni, kamēr nav par vēlu?

Nodrošināt, ka cilvēki izprot ilgtspējas izaicinājumus, apzinās savu nozīmīgumu attiecībā uz apkārt valdošajām problēmām un rīkojas pārmaiņu vārdā.

Īstenot strukturālas pārmaiņas mūsdienu ekonomiskajās un sociālajās sistēmās, popularizējot alternatīvas vērtības un kontekstuālas metodes.

Izvērtēt jauno tehnoloģiju piedāvātās iespējas un riskus attiecībā uz ilgtspējīgu attīstību.

Jāmainās ir pašai izglītībai.

UNESCO jaunais globālais ietvars attiecībā uz izglītību ilgtspējīgai attīstībai – „IIA 2030” – aicina jūs pievienoties šajā steidzamajā uzdevumā.

2.

„IIA 2030”

„Izglītība ilgtspējīgai attīstībai:
ceļā uz IAM sasniegšanu” („IIA 2030”) –
globāls ietvars IIA īstenošanai
2020.–2030. gada periodā.

2.1. Kas ir „IIA 2030”?

„Izglītība ilgtspējīgai attīstībai: ceļā uz IAM sasniegšanu” („IIA 2030”) ir globāls ietvars IIA īstenošanai 2020.–2030. gada periodā.

Ietvars „IIA 2030” ir balstīts pieredzē, kas gūta IIA globālajā rīcības programmā (2015–2019), ņemot vērā arvien pieaugošo nozīmi, kas tiek piešķirta IIA, lai lielāks uzsvars tiktu likts uz mācību satura veltīšanu cilvēces izdzīvošanai un labklājībai.

Ietvarā „IIA 2030” tiek uzsvērts izglītības ieguldījums, lai sasniegtu IAM. Tā nolūks ir pārskatīt izglītības pamatā esošos mērķus un vērtības un pārorientēt visu līmeņu izglītību mācības par attīstību. Tāpat iecerēts pastiprināt izglītību un mācības visos pasākumos, kuru mērķis ir sekmēt šādu attīstību. Ņemot vērā, ka ir atlicis pavisam maz laika, lai sasniegtu IAM, ir būtiski pasteidzināt IIA risinājumus Rīcības desmitgadē⁴.

Ietvars „IIA 2030” – kā turpinājums GRP – 2019. gadā tika apstiprināts UNESCO Ģenerālās konferences 40. sesijā un pieņemts ANO Ģenerālās asamblejas 74. sesijā.

⁴ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/decade-of-action/>

„Izglītība ilgtspējīgai
attīstībai: ceļā uz IAM
sasniegšanu” („IIA 2030”) –
globāls ietvars IIA īstenošanai
2020.–2030. gada periodā.

2.2. Mērķis un uzdevums

IIA ir vērienīgo IAM, jo īpaši 4.7. apakšmērķa, neatņemama sastāvdaļa un ir izstrādāta, pamatojoties ANO desmitgadē „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” (2005–2014) un GRP (2015–2019) ietvertajā redzējumā.

Lai gan IIA sniedz ieguldījumu visu 17 IAM sasniegšanā, īpašu uzmanību tā turpinās veltīt 4. IAM ietvertajai globālās izglītības programmai, kurā ir noteikta vieta arī IIA. IIA ir kvalitatīvas izglītības galvenais elements. Tās transversālās kompetences mācību kognitīvajā, sociāli emocionālajā un uzvedības aspektā ir nozīmīgas visās izglītības jomās.

IIA pastiprinātais uzsvars uz kompetencēm, kas saistītas ar empātiju, solidaritāti un rīcību, var palīdzēt sasniegt 4. IAM, lai virzītos uz tādu nākotni, kurā izglītība sekmē ne tikai atsevišķu cilvēku panākumus, bet arī globālās kopienas kopējo izdzīvošanu un labklājību. IIA arī palīdzēs globālās izglītības programmai paplašināt tās ierobežoto mērķi attiecībā uz piekļuvi izglītībai un izglītības kvalitāti, kas galvenokārt tiek izvērtēta pēc mācību rezultātiem, lai lielāks uzsvars tiktu likts uz mācību saturu un tā ieguldījumu planētas un iedzīvotāju ilgtspējai. Šādā veidā IIA sasaista 4. IAM ar visiem pārējiem IAM.

Mērķis

„IIA 2030” mērķis ir **veidot taisnīgāku un ilgtspējīgāku pasauli**, stiprinot IIA un veicinot 17 IAM sasniegšanu.

Uzdevums

Pilnībā integrēt IIA un 17 IAM šajās jomās: mācību vide, skolotāju darbību uzlabošana, iespēju nodrošināšana jauniešiem un viņu mobilizēšana, kā arī vietēja līmeņa risinājumi.

IAM 4.7. apakšmērķis

4.7. apakšmērķis ir viens no galvenajiem IAM apakšmērķiem, kas pievēršas izglītības nolūkam un kvalitātei.

IAM 4.7. apakšmērķis:

„Līdz 2030. gadam nodrošināt, ka visi izglītojamie apgūst zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai, tostarp izglītot par ilgtspējīgu attīstību un ilgtspējīgu dzīvesveidu, cilvēktiesībām, dzimumu līdztiesību, veicināt miera un nevardarbības kultūru, globālo pilsoniskumu un radīt izpratni par kultūras daudzveidību un kultūras ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā.”

4.7. APAKŠMĒRĶIS

IZGLĪTĪBA ILGTSPĒJĪGAI
ATTĪSTĪBAI UN
GLOBĀLAJAM
PILSONISKUMAM

„IIA 2030” veicinās
ilgtspējīgas attīstības
idejas un IAM integrēšanu
izglītībā, kā arī nodrošinās
izglītības un mācību integrēšanu
visos ilgtspējīgas attīstības un
IAM atbalsta pasākumos.

2.3. Galvenie elementi

Ar globālajiem politikas veidotāju, skolotāju, izglītojamo⁵, speciālistu un jauniešu pasākumiem, kas īstenoti GRP un ANO desmitgades „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” (un turpmāko aktivitāšu) laikā, ir panākts ievērojams progress visā pasaulē. Pamatojoties gūtajā pieredzē, „IIA 2030” pievēršas jaunajiem mūsdienu izaicinājumiem, jo īpaši attiecībā uz trim galvenajiem elementiem – uzsvāru uz izglītības lomu 17 IAM sasniegšanā, plašu pārveidi un dalībvalstu galveno lomu.

Uzsvārs uz izglītības lomu 17 IAM sasniegšanā

Pirmais no „IIA 2030” galvenajiem elementiem ir uzsvārs uz izglītības lomu 17 savstarpēji saistīto IAM sasniegšanā. ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcijā Nr. 72/222 (2017) tika norādīts, ka IIA ir „4. IAM (izglītība) neatņemama sastāvdaļa un visu pārējo IAM nozīmīgs priekšnoteikums”, savukārt rezolūcijā Nr. 74/233 (2019) tas uzsvērts, aicinot valstis pastiprināt savus IIA īstenošanas pasākumus.

Kā IIA var nodrošināt 17 IAM sasniegšanu?

- ✓ **IIA uzlabo izpratni par 17 mērķiem dažādās izglītības vidēs.** IIA uzlabo izglītojamo un visas sabiedrības izpratni par IAM un šo mērķu saistību ar katra cilvēka un mūsu visu dzīvi.
- ✓ **IIA veicina nozīmīgu un kontekstuālu IAM izpratni.** Ilgtspējīgai attīstībai bieži vien ir nepieciešams panākt līdzsvaru starp dažādiem viedokļiem un prioritātēm. IIA aktualizē jautājumus par IAM savstarpējām saiknēm un iespējumiem, kā arī sniedz izglītojamiem iespēju īstenot nepieciešamās līdzsvarojošās darbības, izmantojot visaptverošo un pārveidojošo IIA pieeju.
- ✓ **IIA mobilizē rīcību IAM sasniegšanai.** IIA pasākumi pievēršas ilgtspējīgas attīstības jautājumiem, konkrētāk – IAM. Šie pasākumi turpina mobilizēt rīcību ilgtspējīgai attīstībai dažādās izglītības vidēs (jo īpaši kopienās), attiecībā uz IIA izmantojot visu institūciju aptverošu pieeju.

⁵ „Skolotāji” ir skolotāji, izglītības darbinieki, vietējo kopienu priekšstāvji, vecāki un ģimenes locekļi. „Izglītojamie” ir skolēni, kuri mācās formālās izglītības skolās un tehniskās un profesionālās izglītības un mācības iestādēs, praktikanti privātu uzņēmumu mācību centros, mūžizglītības un neformālās izglītības iestāžu un centru audzēkņi, kā arī personas, kuras zināšanas iegūst ārpus izglītības iestādēm.

Izglītības ilgtspējīgai attīstībai nolūks ir uzlabot zināšanas, izpratni un spēju rīkoties, lai īstenotu noteiktus mērķus

Uzsvars uz plaša mēroga pārveidi

IIA ir jāliek uzsvars uz plaša mēroga pārveidi, kas nepieciešama ilgtspējīgas attīstības īstenošanai, un jānodrošina atbilstoši izglītības pasākumi. Šādas pārveides ideja ietver izmaiņas individuālajā rīcībā, kas cieši savijas ar sociālo struktūru reorganizāciju, un paredz, ka IIA vada pārveidi taisnīgākā un ilgtspējīgākā virzienā.

Kādi ir galvenie „IIA 2030” vēstījuma aspekti?

- ✓ **Pārveidojošie pasākumi.** Būtiskās izmaiņas, kas nepieciešamas ilgtspējīgai nākotnei, sākas ar atsevišķu cilvēku. IIA ir jāliek uzsvars uz veidu, kā katrs izglītojamais īsteno pārveidojošos ilgtspējas pasākumus pasākumus, tostarp – cik nozīmīga ir iespēja atklāt izglītojamiem reālās dzīves problēmas un kā viņi ietekmē sabiedrības pārveidi, lai nodrošinātu ilgtspējīgu nākotni. Aktīva IIA būtībā ir aktīvs pilsoniskums.
- ✓ **Tehnoloģiskā nākotne.** IIA ir jāpievēršas arī tehnoloģisko sasniegumu radītajām iespējām un izaicinājumiem. Tehnoloģijas atrisinās dažas no iepriekšējām problēmām, taču radīsies jauni izaicinājumi un riski. IIA principu mācīšana var kļūt sarežģītāka, jo tehnoloģijas rada ilūziju, ka tās var sniegt risinājumus lielākajai daļai ilgtspējas izaicinājumu, tādēļ arvien nozīmīgākas kļūst kritiskā domāšana un ilgtspējas vērtības.
- ✓ **Strukturālās izmaiņas.** IIA ir jāpievērš uzmanība dziļiem, strukturāliem cēloņiem, kuri ir neilgtspējīgas attīstības pamatā. Starp ekonomisko izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību ir nepieciešama līdzsvarojoša darbība, un IIA būtu jāmudina izglītojamās izzināt vērtības, kuras varētu nodrošināt alternatīvu patērētāju sabiedrībām, kā arī veidot strukturālu skatījumu attiecībā uz IIA galējas nabadzības un citu sarežģītu izdzīvošanas situāciju kontekstā.

(..) Lai notiktu pārveide, tostarp ir nepieciešams noteiktā mērā pārtraukt ierasto praksi un cilvēkiem izkāpt no savas komforta zonas vai mainīt ierasto domāšanas, rīcības un dzīves veidu.

Tam ir nepieciešama drošme, neatlaidība un apņemšanās, kas katram var būt dažādā līmenī un ko augstākā mērā stiprina personīgā pārlicība, izpratne vai vienkārši taisnības izjūta.

(„IIA 2030” īstenošanas ietvara 4.2. punkts)

Uzsvars uz dalībvalstu galveno lomu

Aktuālo izaicinājumu steidzamības dēļ dalībvalstīm ir jāuzņemas aktīva vadība, lai īstenojot 4. IAM un citus IAM, integrētu IIA visos valsts līmeņa izglītības un ilgtspējīgas attīstības pasākumos. Šī iemesla dēļ „IIA 2030” galvenokārt pievēršas tām dalībvalstu iniciatīvām, kuras veltītas IAM sasniegšanai.

Kas tiek sagaidīts no dalībvalstīm?

- ✓ **Pievērsties piecām prioritārajām darbības jomām.** Dalībvalstis tiek aicinātas pastiprināt valsts mēroga iniciatīvas piecās prioritārajās „IIA 2030” darbības jomās, proti, politikas pilnveidošanā, mācību vides pārveidē, skolotāju darbaspēju uzlabošanā, iespēju nodrošināšanā jauniešiem un viņu mobilizēšanā, kā arī kopienas līmeņa rīcībā.
- ✓ **Iesaistīt visas ieinteresētās puses.** Ņemot vērā IIA daudzpusējos aspektus, dalībvalstis tiek mudinātas mobilizēt, iesaistīt un atbalstīt dažādas ieinteresētās puses saskaņā ar koordinētu stratēģiju, kas saistīta ar

IAM nacionālo ietvaru. Šāda veida dažādu ieinteresēto pušu iesaiste ir nozīmīga vietējā, valsts, reģionālā un globālā mērogā, lai nodrošinātu partnerību un sadarbību starp visām ieinteresētajām pusēm.

- ✓ **Īstenot popularizēšanas pasākumus un mobilizēt resursus.** Lai nodrošinātu efektīvu IIA īstenošanu valsts līmenī, ir svarīgi, lai dalībvalstis informētu plašāku sabiedrību, īstenojot mērķtiecīgus komunikācijas un popularizēšanas pasākumus IIA jautājumos. Vienlaikus ir jāuzlabo informētība, IIA vajadzībām mobilizējot plašākus resursus.

IIA ieguldījums UNESCO globālo prioritāšu īstenošanā

Prioritāte – Āfrika un IIA	IIA atbalsta inovatīvus ilgtspējīgas attīstības risinājumus Āfrikā – reģionā, kas ir viens no neaizsargātākajiem pret klimata pārmaiņu ietekmi. IIA ir īpaši nozīmīga iedzīvotājiem, kuri dzīvo galējā nabadzībā un bieži vien kļūst par postošu notikumu un dabas katastrofu upuriem.
Prioritāte – dzimumu līdztiesība un IIA⁶	IIA izmanto sistēmisku starpnozaru pieeju, kas ļauj dzimumu līdztiesības jautājumu sasaistīt ar specifiskiem šīs jomas izaicinājumiem katrā IAM. Piemēram, neaizsargātība pret klimata pārmaiņu radītiem apdraudējumiem ietver dzimumu aspektu. „IIA 2030” aktīvi veicina dzimumu līdztiesību un rada apstākļus un stratēģijas, kas sniedz iespējas sievietēm. Īstenojot „IIA 2030”, piecās prioritārajās darbības jomās ir jāievēro dzimumu aspektu ietveroša pieeja.

Mazās salu jaunattīstības valstis

Mazās salu jaunattīstības valstis ir pirmās, kuras izjūt klimata pārmaiņu radīto ietekmi, jo to teritorijā ceļas jūras līmenis, izmirst korāļu rīfi un okeānu ekosistēmas, pieaug dabas katastrofu skaits. Vides problēmas apdraud sociālo un ekonomisko ilgtspēju, bieži vien nesamērīgi lielu ietekmi atstājot tieši uz sievietēm. Kopienām draud pārvietošana vai piespiedu migrācija, savukārt neilgtspējīga jūras resursu izmantošana iedragā jūrmniecības nozares.

IIA visu dzimumu cilvēkiem ir jānodrošina zināšanas, prasmes un vērtības, kas nepieciešamas izaicinājumu risināšanā, pamatā izmantojot tradicionālās zināšanas un praksi. Mūžizglītība, tostarp tehniskā un profesionālā izglītība, var palīdzēt nodrošināt, ka profesionāļi un kopienas ir labi sagatavotas, lai stātos pretī pārmaiņām.

⁶ Skat. UNESCO Prioritāro dzimumu līdztiesības rīcības plānu (2014–2021): <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000370905.locale=en>, <https://en.unesco.org/genderequality>.

Īstenojot „**IIA 2030**” mērķi un uzdevumu, mēs vēlamies **desmit gadu laikā** izveidot pasauli, kurā...

valdības

savā izglītības politikā un sistēmā integrē IIA, lai pārveidotu izglītību;

skolēni un studenti

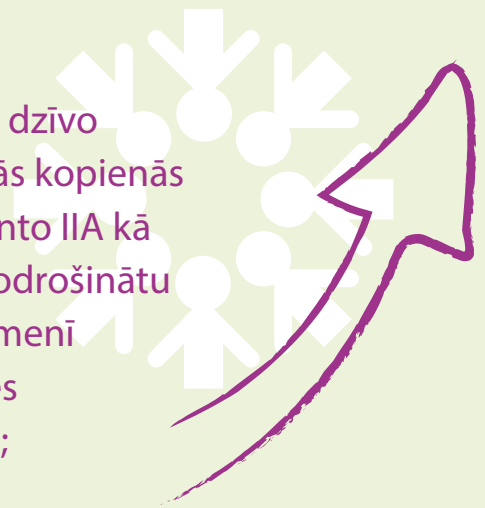
no visiem sabiedrības slāņiem visā pasaulē var iegūt zināšanas, prasmes, vērtības un attieksmi, kas nepieciešamas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai un 17 IAM sasniegšanai, un pieredzēt ilgtspējīgu attīstību darbībā, kas attiecībā uz IIA tiek īstenota, aptverot visu institūciju;

skolotāji

visā pasaulē var uzlabot darbības, lai ilgtspējīgas nākotnes vārdā sekmētu sabiedrības pārveidi. Skolotāju izglītībā tiek integrēta IIA;

cilvēki, kas dzīvo lielākās un mazākās kopienās visā pasaulē, izmanto IIA kā galveno rīku, lai nodrošinātu ilgtspēju vietējā līmenī un iespēju mācīties visa mūža garumā;

jaunieši

tiek iedrošināti kļūt par pārmaiņu īstenotājiem, un jauniešu organizācijas nodrošina sistemātisku jauniešu un izglītības darbinieku mācības IIA jautājumos.

3.

Prioritārās

darbības jomas

Dalībvalstis, kā arī reģionālā un globālā mēroga ieinteresētās puses tiek aicinātas organizēt pasākumus piecās prioritārajās darbības jomās.

3.1. prioritārā darbības joma

Politikas pilnveidošana

Politikas veidotājiem ir īpaša atbildība panākt globālo pārveidi, kas nepieciešama, lai mūsdienās nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību. Viņu darbs palīdz radīt labvēlīgu vidi, lai veiksmīgi paplašinātu IIA īstenošanu izglītības iestādēs, kopienās un citās mācību vietās. Politiskais atbalsts ir vienlīdz nozīmīgs gan formālās, gan neformālās, gan arī ikdienējās izglītības nozarei, kā arī sinerģijas veidošanai starp šīm nozarēm. Turklāt IIA atbalsta politikas pilnveidošana skar ne tikai izglītības nozari, bet visas nozares, kas saistītas ar ilgtspējīgu attīstību.

Galvenie dalībnieki

- ✓ Iestāžu, vietējā, valsts, reģionālā un globālā līmeņa izglītības politikas veidotāji, jo īpaši izglītības ministrijās.
- ✓ Ilgtspējīgas attīstības nozaru politikas veidotāji, jo īpaši vides un citās ministrijās.
- ✓ Pilsoniskās sabiedrības organizācijas, privāti uzņēmumi un akadēmiskās aprindas, kas piedalās politiskajās diskusijās ilgtspējīgas attīstības un izglītības jomā.
- ✓ UNESCO un tās partneri.

Ierosinātie pasākumi

- ✓ Izglītības ministrijām ir jāpārskata to pārziņā esošo izglītības sistēmu mērķis IAM kontekstā un jānosaka mācību uzdevumi, pilnībā saskaņojot tos ar attiecīgajiem mērķiem. Vietējā, valsts, reģionālā un globālā līmeņa izglītības politikas veidotājiem ir jāintegre IIA savā izglītības politikā, tostarp tajā, kas attiecas uz mācību vidi, mācību programmām, skolotāju izglītību un skolēnu novērtēšanu, vienmēr ņemot vērā arī dzimumu aspektu.

- ✓ Izglītības politikas veidotājiem IIA principi ir jāiestrādā izglītības kvalitātes nodrošināšanas kritērijos, lai tiktu pārraudzīts un izvērtēts izglītības iestāžu panāktais progress attiecībā uz iestāžu izglītojamo spēju attīstību pārmaiņu īstenošanā.
- ✓ Izglītības politikas veidotājiem sadarbībā ar citām ministrijām, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, privātiem uzņēmumiem un akadēmiskajām aprindām ir jāiestrādā politikas, kas sistemātiski stiprina sinerģiskas attiecības starp formālo, kā arī neformālo un ikdienējo izglītību un mācības. Tas var ietvert arī politikas pasākumus, kas veicina projektu veidā īstenotas mācības par vietējās un globālās kopienas ilgtspēju.
- ✓ Politikas veidotājiem, kuri pārstāv ilgtspējīgas attīstības nozares, sadarbībā ar izglītības politikas veidotājiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, privātiem uzņēmumiem un akadēmiskajām aprindām ir jāintegre IIA visās politikās, kuras īpaši pievēršas IAM sasniegšanai. Piemēram, IIA ir pienācīgi jāiekļauj visās politikās, kuras pievēršas klimata pārmaiņām (13. IAM). Lai īstenotu šos pasākumus, būs nepieciešama cieša sadarbība starp ilgtspējīgas attīstības un izglītības nozares politikas veidotājiem, jo īpaši attiecīgajām ministrijām, kā arī pastiprināta, uz sadarbību vērsta pārvaldība starp dažādām ieinteresētajām pusēm.

Šo pasākumu atbalstam UNESCO un tās ANO partneri tostarp izveidojuši programmu, kas atbalstītu valstu īstenošanu „IIA 2030” iniciatīvas, lai izglītības un ilgtspējīgas attīstības politikās integrētu IIA, veicinātu starpnozaru un starpvaldību daudzpusējās partnerības, izveidojot globālu platformu politiku veidotājiem, un kopā ar ANO partneriem un starptautiska un valsts līmeņa ieinteresētajām pusēm, tostarp UNESCO nacionālajām komisijām, popularizētu IIA globālā mērogā.

**TOOL
BOX**
on.unesco.org/esdtoolbox

3.2. prioritārā darbības joma

Mācību vides pārveide

Lai iedrošinātu izglītojamus kļūt par pārmaiņu īstenotājiem, kuriem ir nepieciešamās zināšanas, līdzekļi, vēlme un drosmē īstenot pārveidojošus pasākumus ilgtspējīgas attīstības jomā, jāmainās ir pašām izglītības iestādēm. Viss izglītības iestādes darbs ir jāaskaņo ar ilgtspējīgas attīstības principiem, lai ar ēku apsaimniekošanā un lēmumu pieņemšanā izmantoto praksi tiktu pastiprināts arī mācību saturs un metodes. Šī visu institūciju aptverošā pieeja, kas tiek izmantota IIA, paredz, ka mācību vidē izglītojamie mācās to, kas ir nepieciešams dzīvē, un dzīvē īsteno to, ko ir apguvuši.

Galvenie dalībnieki

- Izglītības iestāžu vadītāji, tostarp skolu direktori, augstskolu un koledžu rektori, tehniskās un profesionālās izglītības centru vadītāji un privātu uzņēmumu darbinieku mācību centru vadītāji.
- Skolotāji, izglītojamie, izglītības iestāžu administratīvie darbinieki.
- Vietējo kopienu priekšstāvji un ģimenes, kā arī nevalstiskā un privātā sektora pārstāvji, kas darbojas ilgtspējas jomā.
- Izglītības politikas veidotāji.
- UNESCO un tās partneri.

Ierosinātie pasākumi

- ✓ Izglītības iestāžu vadītājiem, tostarp skolu direktoriem, augstskolu un koledžu rektoriem, tehniskās un profesionālās izglītības centru un privātu uzņēmumu darbinieku izglītības centru vadītājiem, kopā ar saviem kolēģiem un vietējo kopienu **ir jāizstrādā konkrēts, noteiktā termiņā realizējams plāns, kā īstenot visu institūciju aptverošu pieeju attiecībā uz IIA.**
- ✓ Piemēram, izglītības iestāžu vadītājiem ir **jānodrošina, ka viņu vadības stils un kultūra atbilst ilgtspējīgas attīstības principiem.** Viens no iespējamiem pasākumiem ir nodrošināt demokrātisku un augšupēju lēmumu pieņemšanas procesu, kurā visi iestādes darbinieki un

citas ieinteresētās puses var piedalīties un izteikt viedokli par konkrētiem ilgtspējas izaicinājumiem, kas jārisina attiecīgajā iestādē. Ir jāīsteno pasākumi, lai virzītu iestāžu kultūru uz principiem, kas ietver sadarbību, solidaritāti un visu dzimumu un jebkādas izcelsmes cilvēku iekļaušanu.

- ✓ Izglītības iestāžu administratīvajiem darbiniekiem ir **jānodrošina, ka izglītības iestāžu vide un īstenotās darbības iemieso ilgtspējas principus.** To var nodrošināt arī pasīvās enerģijas ēkas, ilgtspējīgas un drošas transporta iespējas darbiniekiem un izglītojamiem, ilgtspējas vietējo produktu iepirkumi, kā arī ilgtspējības revīzija.
- ✓ Skolotājiem, izglītojamiem un administratīvajiem darbiniekiem ir jāsadarbjas ar vietējo kopienu priekšstāvjiem, ģimenēm, kā arī nevalstiskā un privātā sektora dalībniekiem, kuri strādā ilgtspējīgas attīstības jomā, lai **iesaistītu vietējo kopienu. Tās iesaistei ir nozīmīga loma, lai īstenotu starpnozaru mācību projektus un rīkotos ilgtspējas jomā.**
- ✓ Izglītības politikas veidotājiem ir **jārada labvēlīga vide izglītojamiem, lai integrētu visu institūciju aptverošu pieeju IIA jomā.** Tas nozīmē, piemēram, uzsvāru uz IIA citu prioritāšu vidū, lielāku elastīgumu, partnerību veicināšanu un visu institūciju aptverošas pieejas (attiecībā uz IIA) atspoguļošanu izglītības iestāžu darbības novērtējumā.

Šo pasākumu atbalstam UNESCO un tās ANO partneri tostarp aktīvi darbojas, lai **izstrādātu un izplatītu materiālus ar vadlīnijām, kurās soli pa solim raksturota** visu institūciju aptverošas pieejas izmantošana attiecībā uz IIA, un **nodrošinātu globālu platformu ieinteresētajām pusēm,** lai tās varētu dalīties ar informāciju un pieredzi, kā arī veidot partnerības, jo īpaši izmantojot globālos tīklus, piemēram, UNESCO Asociēto skolu tīklu (*ASPnet*), UNESCO un UNEVOC centrus un UNESCO katedras.

**TOOL
BOX**
on.unesco.org/esdtoolbox

3.3. prioritārā darbības joma

Skolotāju darbspēju uzlabošana

Laikmetā, kad informācija ir viegli pieejama un skolotāju loma ievērojami mainās, viņi joprojām ir galvenie sabiedrības locekļi, kuri sekmē izglītojamo pāreju uz ilgtspējīgu dzīvesveidu. Skolotāji ikvienā izglītības vidē var palīdzēt izglītojamiem izprast sarežģītās izvēles, jāveic, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību, un motivēt tos pārveidot pašiem sevi, kā arī sabiedrību. Lai mācītu izglītojamus un sniegtu tiem iespējas, skolotājiem pašiem ir nepieciešamas noteiktas iespējas, zināšanas, prasmes, viņos jābūt noteiktām vērtībām un viņiem jārikojas tā, lai tās nodotu tālāk. Tas ietver izpratni par visu 17 IAM galvenajiem aspektiem un to savstarpējo saistību, kā arī izpratni par to, kā rodas pārveidojošie pasākumi un kuras mācību pieejas (kas ietver dzimumu aspektus) ir piemērotākās to īstenošanai.

Galvenie dalībnieki

- Izglītības iestāžu vadītāji un darbinieki visos izglītības līmeņos.
- Neformālās izglītības iestāžu vadītāji un darbinieki.
- Privāto uzņēmumu vadītāji un darbinieki.
- Politikas veidotāji.
- Skolotāji.
- UNESCO un tās partneri.

Ierosinātie pasākumi

- ✓ Izglītības iestāžu vadītājiem un darbiniekiem ir jāiekļauj sistemātiska un visaptveroša IIA iespēju veidošana sākumizglītībā un tālākizglītībā, kā arī skolotāju izvērtēšanā pirmsskolas, pamata, vidējās un augstākās izglītības līmeņi, tostarp pieaugušo izglītībā. Tas ietvers mācību saturu, kas veltīts katram no IAM, kā arī pārveidojošas mācību metodes, kuras palīdz īstenot pasākumus.

- ✓ TPIA iestāžu un privāto uzņēmumu izglītības centru vadītājam ir jāsadarbojas ar kolektīvu, lai **uzlabotu skolotāju** zināšanas, prasmes, vērtības un attieksmi, kas nepieciešamas ilgtspējīgai attīstībai, īpaši pievēršoties zaļajai ekonomikai, kā arī ilgtspējīgai ražošanai un patēriņam. Arī neformālās izglītības iestāžu vadītājiem un darbiniekiem ir jāintegrē IIA, mācoties par ilgtspējīgu attīstību.
- ✓ Skolotāju izglītojamiem ir **sistemātiski jānodrošina iespējas pedagogiem mācīties no kolēģiem**, iepazīstot priekšgājēju veiksmes stāstus, kā arī izaicinājumus un tādējādi parādot – kaut arī IIA mērķis ir vērienīgs, to soli pa solim iespējams iekļaut ikdienas izglītībā.
- ✓ Politikas veidotājiem ir **jānodrošina iespējas, motivācija un atzinība** skolotājiem, kuri savās mācību metodēs veiksmīgi integrē IIA, lai izglītība kļūtu atbilstošāka mūsdienu pasaules vajadzībām. To varētu īstenot, piemēram, stimulējot IIA iniciatīvu radīšanu, kā arī iekļaujot tās institucionālās izglītības kvalitātes pārskatā.
- ✓ Skolotājiem ir **jāveicina tādas mācības, kas virza izglītojamus cauri pārveides procesam**, un jāspēj prasmīgi radīt un nodot zināšanas, kas nepieciešamas ilgtspējīgai nākotnei. Skolotāji var izmantot inovatīvas mācību metodes, lai sniegtu iespēju izglītojamiem kļūt par pārmaiņu īstenotājiem.

Lai stiprinātu šos pasākumus, UNESCO un tās ANO partneri **atbalsta skolotāju darbspēju uzlabošanu** un nodrošina politikas pamatnostādnes un resursu materiālus, lai sekmētu IIA iekļaušanu mācību programmās, un **nodrošina globālu platformu, kurā skolotāji un izglītības iestādes satiekas**, apmainās ar labāko praksi un sadarbojas globālā mērogā.

**TOOL
BOX**
on.unesco.org/esdtoolbox

3.4. prioritārā darbības joma

Iespēju nodrošināšana jauniešiem un viņu mobilizēšana

Mūsdienu jaunieši un nākamās paaudzes būs tie, kam nāksies tikt galā ar sekām, ko atstājusi neilgtspējīga attīstība. Uz spēles ir viņu pašreizējā dzīve un nākotne. Savukārt paši jaunieši kļūst arvien dzirdamāki un aktīvāki, pieprasot steidzamas un izšķirīgas pārmaiņas, kā arī prasot atbildību no pasaules līderiem, jo īpaši attiecībā uz klimata krīzes novēršanu. Viņi ir izplānojuši (un turpina plānot) visradošākos un atjautīgākos risinājumus ilgtspējas izaicinājumiem. Turklāt jaunieši ir nozīmīga patērētāju grupa un viņu veidotā patēriņa modeļa attīstība lielā mērā ietekmēs attiecīgo valstu virzišanos uz ilgtspēju. Tādēļ nozīmīgs elements IIA īstenošanā ir iespēju nodrošināšana visu dzimumu jauniešiem un viņu mobilizēšana.

Galvenie dalībnieki

- Jaunieši visā pasaulē.
- Jauniešu vadītas un jauniešiem paredzētas grupas, organizācijas un tīkli.
- Lēmumu pieņēmēji un darbinieki publiskās un privātās iestādēs.
- Kopienų pārstāvji, vecāki un ģimenes.
- UNESCO un tās partneri.

Ierosinātie pasākumi

- ✓ Visas pasaules jaunieši, kas šajā prioritārajā darbības jomā ir gan ieguvēji, gan īstenotāji, ir radoši un aktīvi sociālās jomas novatori un uzņēmēji, kuri var ieviest ilgtspējīgai nākotnei nepieciešamas pārmaiņas. Jaunieši var **izmantot tiešsaistes kopienas un citus saziņas kanālus, lai ziņotu par ilgtspējas izaicinājumu steidzamību, atbalstītu IIA iekļaušanu savā izglītības vidē, nodrošinātu sev iespējas un īstenotu sabiedrības pārveides pasākumus.**

- ✓ Jauniešu vadītām un jauniešiem paredzētām grupām, organizācijām un tīkliem ir **jārada iespējas jauniešiem, lai tie stiprinātu cits citu** ar pārveidojošām zināšanām, prasmēm, vērtībām un attieksmi. Tas ietver prasmes atbalstīt jauniešus un aizstāvēt viņiem svarīgus jautājumus, kā arī vērst politikas veidotāju un citu iedzīvotāju grupu uzmanību uz ilgtspējīgas attīstības neatliekamību.
- ✓ Jauniešu vadītām un jauniešiem paredzētām grupām, organizācijām un tīkliem ir **jāmēģina apvienot, mobilizēt un iesaistīt jauniešus, lai veicinātu viņu dalību ilgtspējīgas attīstības pasākumos.** Tas ietver izpratnes uzlabošanu par IAM, īstenojot popularizēšanas un komunikācijas pasākumus, tostarp jauniešu vadītas kampaņas par to, kā šie mērķi ir saistīti ar jautājumiem, kas jauniešiem kopienās ir vissvarīgākie.
- ✓ Lēmumu pieņēmējiem un darbiniekiem publiskās un privātās iestādēs ir **jāapzinās, ka jaunieši ir visu ilgtspējīgas attīstības pasākumu galvenie īstenotāji un dalībnieki.** Jaunieši ir jāiesaista jo īpaši izglītības un ilgtspējīgas attīstības politikā un programmu izstrādē, īstenošanā un pārraudzībā. Viens veids, kā to panākt, ir jauniešu pārstāvjiem nodrošināt vietas lēmumu pieņemšanas struktūrās visu līmeņu iestādēs.

UNESCO un tās ANO partneri arī **atbalsta attiecīgās mācību iespējas un rīkus**, lai jaunieši uzlabotu savas zināšanas, prasmes, vērtības un attieksmi un viņu balsis tiktu sadzirdētas, un **nodrošina jauniešiem globālu platformu, lai veicinātu daudzpusēju sadarbību un uzsāktu paaudžu dialogu** saskaņā ar ANO Jaunatnes stratēģiju⁷.

**TOOL
BOX**
on.unesco.org/esdtoolbox)

⁷ Jaunatnes stratēģija (2014–2021) paredz, ka UNESCO darbojas ar jauniešiem un ir apņēmusies palīdzēt tiem kopējā darbā, lai stimulētu sociālās inovācijas un pārmaiņas, pilnībā piedalītos savu sabiedrību veidošanā, izskaustu nabadzību un nevienlīdzību, kā arī veicinātu miera kultūru (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000227150.locale=en>). IIA ir daļa no šiem UNESCO pasākumiem, kas tiek īstenoti jauniešu interesēs vai kurus īsteno paši jaunieši (<https://en.unesco.org/youth>).

3.5. prioritārā darbības joma

Risinājumu paātrināšana vietējā līmenī

Nozīmīga pārveide un pārveidojoši ilgtspējīgas attīstības pasākumi visbiežāk tiek īstenoti kopienā. Izglītojamie un citi cilvēki kopienā savā ikdienas dzīvē veic izvēles attiecībā uz ilgtspējīgu attīstību un atbilstoši rīkojas. Tāpat vietējā kopiena ir vieta, kur cilvēki sastop partnerus, ar kuriem kopā īstenot ilgtspējas pasākumus. Tādēļ ir jāveicina izglītības iestāžu un kopienas sadarbība, lai nodrošinātu, ka tiek izmantotas jaunākās ilgtspējīgas attīstības zināšanas un prakse ar mērķi sekmēt vietējās programmas īstenošanu.

Galvenie dalībnieki

- Vietējās publiskās iestādes, tostarp pašvaldību pārvaldes, pilsētu domes un izglītības nodaļas, kā arī valsts un reģionālā līmeņa politikas veidotāji.
- Pilsoniskās sabiedrības organizācijas, privāti uzņēmumi un kopienas plašsaziņas līdzekļi.
- Kopienas mēroga ieinteresētās puses no formālās un neformālās izglītības vides, tostarp kopienas izglītības centri un augstākās izglītības iestādes.
- Visi vietējo kopienu locekļi.
- UNESCO un tās partneri.

Ierosinātie pasākumi

- Vietējām publiskajām iestādēm, tostarp pašvaldību pārvaldēm, pilsētu domēm un izglītības nodaļām sadarbībā ar visām iesaistītajām pusēm kopienā ir **jāizstrādā rīcības plāns, kā visa kopiena var kļūt par ilgtspējīgas attīstības mācību „laboratoriju” un nozīmīgu elementu „IIA 2030” valstu iniciatīvās**, nodrošinot iespēju visiem iedzīvotājiem kļūt par pārmaiņu īstenošanai.
- Vietējām publiskajām iestādēm sadarbībā ar visām iesaistītajām pusēm, tostarp pilsoniskās sabiedrības

organizācijām, privātiem uzņēmumiem un vietējiem plašsaziņas līdzekļiem, ir **jāpaplašina lēmumu pieņēmēju un sabiedriskās domas veidotāju, kā arī plašākas sabiedrības redzeslauks**, informējot par IAM, lai viņi izprastu mērķu ietekmi uz vietējo kopienas. Tas ietver ikdienējo mācīšanos ikdienas procesos, piemēram, tādas infrastruktūras ieviešanu, kas paredz drošu sabiedriskā transporta izmantošanu, kā arī regulāru informāciju par ilgtspējas jautājumiem vietējos laikrakstos.

- Formālās un neformālās izglītības sniedzējiem kopienā ir **jāsaskaņo savas programmas, lai tās kopā aptvertu visus IAM un saistītu vietējos ilgtspējas izaicinājumus**. Kopienas izglītības centri var kalpot par centrālajiem kopienu mūžizglītības punktiem IIA jautājumos.
- Valsts līmeņa politikas veidotājiem ir **jāveicina un jāatbalsta vietējo kopienu īstenojamie pasākumi un jākoordinē** tie saskaņā ar citiem „IIA 2030” valsts mēroga pasākumiem un IAM sasniegšanai veltītajām darbībām. Tas ietver vietējo varas iestāžu rosināšanu iekļaut izglītības mācību programmās vietējām vajadzībām pielāgotu IIA, kā arī IIA iestrādāšanu vietējās mūžizglītības sistēmās.
- Visiem vietējās kopienas pārstāvjiem ir aktīvi jāinteresējas par galvenajiem ilgtspējas izaicinājumiem, jāattīsta prasmes, lai spētu salīdzināt dažādus savas kopienas nākotnes scenārijus, jāpieņem vērtības un attieksme, kas nodrošina ilgtspējīgāku nākotni, **jāiesaistās publiskos lēmumu pieņemšanas procesos un jārikojas kā atbildīgiem kopienu locekļiem**.

Atbalstot šos pasākumus, UNESCO un tās ANO partneri tostarp **sadarbojas ar jau izveidotajiem pilsētu un kopienu tīkliem, lai integrētu IIA visos vietējo kopienu izglītības līmeņos un saskaņotu valsts un vietējā mēroga pasākumus, kā arī atbalsta vietējo kopienu globālās platformas, lai uzlabotu partnerību un sadarbību IIA jomā.**

**TOOL
BOX**

on.unesco.org/esdtoolbox

LESOTHO

LETTONIE

ETHIOPIE

LIBAN

ERYTHREE

ESPAGNE

FEDERATION DE RUSSIE

BELGIQUE

FINLAND

EGYPT

INDONESIA

FRANCE

GERMANY

ITALY

JAPAN

USA

4.

Īstenošana

Piecas prioritārās ietvara „IIA 2030” darbības jomas dalībvalstis kopā ar ieinteresētajām reģionālajām un globālajām pusēm īsteno ar UNESCO un tās partneru atbalstu.

4.1. „IIA 2030” īstenošana valsts līmenī

Īstenojot prioritāro darbības jomu pasākumus, dalībvalstis tiek aicinātas mobilizēt attiecīgo jomu ieinteresētās puses un atbalstīt to sadarbību saskaņā ar koordinētu stratēģiju, kas saistīta ar IAM nacionālo ietvaru.

Ir jāīsteno konkrētāki pasākumi, lai izstrādātu komunikācijas un popularizēšanas pasākumus, kas IAM atspoguļo izglītības praksē un programmās. Lai atbalstītu „IIA 2030” vietējā līmenī, var izveidot arī daudzpusējas valsts mēroga iniciatīvas.

(„IIA 2030” īstenošanas ietvara 5.19. punkts)

Uzdevums

Lai radītu impulsu īstenot ietvaru „IIA 2030” un tā piecas prioritārās darbības jomas, dalībvalstis tiek mudinātas iesaistīties valsts mēroga iniciatīvās, kas paredz IIA principu integrēšanu izglītībā un ilgtspējīgā attīstībā.

Ierosinātie valsts līmeņa pasākumi

Lai „IIA 2030” īstenotu valsts līmenī, dalībvalstīm izteikti vairāki aicinājumi.

- Īstenot valsts līmeņa „IIA 2030” iniciatīvas, kurām ir vai varētu būt valsts mēroga ietekme. Tās var veidot, par pamatu ņemot pašreizējās IIA jomas iniciatīvas vai nepieciešamības gadījumā radot jaunas iniciatīvas 4. IAM pasākumu kontekstā un paplašinot tās iespēju robežas. Parasti valsts iniciatīvas uzsāk un vada valsts pārvalde vai nevalstisks dalībnieks sadarbībā ar valsts pārvaldi.
- Integrēt „IIA 2030” pasākumus valstu programmās, kas veltītas IAM, izglītībai vai citiem saistītiem jautājumiem, lai valsts mērogā nodrošinātu saskaņotu darbību.
- Pievērsties vienai vai vairākām prioritārajām darbības jomām, īstenojot dažādus pasākumus, kurus var aptvert vienā daudzpusējā valsts „jumta” iniciatīvā.
- Sekmēt daudznozaru partnerības un sadarbību, jo īpaši ar galvenajām ieinteresētajām pusēm, piecās prioritārajās darbības jomās, lai tiktu aptvertas visas attiecīgās izglītības un ilgtspējīgas attīstības nozares. Plānošanas, īstenošanas, tīklu veidošanas, pārraudzības, ziņošanas un saziņas ar UNESCO vispārējā koordinācija ir jāuzņemas valsts līmeņa darba grupai. Darba grupa var strādāt valsts IAM koordinācijas struktūras, UNESCO nacionālo komisiju vai attiecīgo ministriju un iestāžu paspārnē.
- Stiprināt IAM komunikācijas un popularizēšanas pasākumus, lai mobilizētu iedzīvotājus, kuri vēl nav iesaistījušies ilgtspējīgas attīstības kopienās.
- Pārraudzīt valstu iniciatīvās panākto progresu, nosakot (ja iespējams) skaidrus mērķus, un ziņot par to.

UNESCO īstenotie pasākumi

- UNESCO atbalsta valstu īstenošanās „IIA 2030” iniciatīvas, pamatojoties uz dalībvalstu iesniegtajiem priekšlikumiem.
- UNESCO atbalsta partnerību un sadarbību starp valstu iniciatīvām.
- UNESCO nodrošina specializētu tehnisko atbalstu noteiktām valstu iniciatīvām un organizē reģionālas informatīvās sanāksmes, lai nodrošinātu tehniskās vadlinijas attiecībā uz to izveidi.
- UNESCO pārrauga noteiktu valstu iniciatīvu progresu. Šī informācija tiks iekļauta „IIA 2030” globālajā ziņojumā (sīkāku informāciju skat. 4.6. punktā).
- Sagaidāms, ka valstis savas iniciatīvas finansēs pašas. UNESCO var nodrošināt jaunattīstības valstu iniciatīvu uzsākšanas finansējumu.

**TOOL
BOX**

on.unesco.org/esdtoolbox

4.2. Partnerības un sadarbības iespēju izmantošana

Īstenojot prioritāro darbības jomu pasākumus, dalībvalstis tiek aicinātas mobilizēt attiecīgo jomu ieinteresētās puses un atbalstīt to sadarbības tīklus saskaņā ar koordinētu stratēģiju, kas saistīta ar IAM nacionālo ietvaru.

UNESCO turpinās atbalstīt galveno partneru, kas noteikti globālā līmenī, tīklus un to veidošanu. Tas tiks īstenots, nodrošinot regulāras platformas sanāksmēm, kā arī informācijas un pieredzes apmaiņai un kopējai iniciatīvu plānošanai. Platformās noteikti piedalīsies gan valsts, gan privātā sektora pārstāvji un dalībnieki no palīdzības sniedzēju, attīstības un IAM kopienām, kā arī ieinteresētās puses, kas darbojas piecās prioritārajās darbības jomās valsts, reģionālā un pasaules mērogā.

(„IIA 2030” īstenošanas ietvara 5.19. un 5.22. punkts)

Uzdevums

Lai īstenotu piecas prioritārās „IIA 2030” darbības jomas, tiek organizētas tīklu veidošanas iespējas dalībvalstīm un ieinteresētajām pusēm ar mērķi veicināt starpvalstu un starpnozaru sadarbību un radīt sinerģiju.

Ierosinātie valsts līmeņa pasākumi

Lai izmantotu partnerības un sadarbības iespējas, dalībvalstis tiek aicinātas:

- stiprināt partnerību un sadarbību starp formālo, neformālo izglītību un starppaaudžu mūžizglītību, kas tiek īstenota kopienā;
- veidot un atbalstīt partnerību un sadarbību starp ieinteresētajām pusēm, kuras darbojas izglītības, ilgtspējīgas attīstības un IAM (ietverot 4. IAM) jautājumos;
- pastiprināt publiskā un privātā sektora partnerības un sadarbību, lai panāktu strukturālas pārmaiņas, kas nepieciešamas ilgtspējīgai nākotnei, kā arī mobilizēt resursus šā procesa atbalstam;
- izveidot valsts līmeņa tīklus „IIA 2030” ieinteresētajām pusēm, lai koordinētu pasākumus, kas tiek īstenoti valstu „IIA 2030” iniciatīvās, un veicinātu partnerību un sadarbību starp dažādām tīkla ieinteresētajām pusēm;
- saskaņot un stiprināt IIA politiku un īstenoto prakšu koordināciju un sadarbību globālā, reģionālā, valsts un vietējā līmenī, lai nodrošinātu abpusēji atbalstošu sinerģiju.

UNESCO īstenotie pasākumi

„IIA 2030” globālais ekspertu tīkls (ESD-Net)

UNESCO veido „IIA 2030” globālo ekspertu tīklu (ESD-Net):

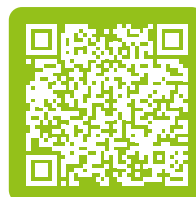
- lai sekmētu dialogu, partnerību un sadarbību starp valsts līmeņa iniciatīvu pārstāvjiem un citām partnerorganizācijām;
- lai dalītos ar pieredzi un labāko praksi „IIA 2030” īstenošanā un nodrošinātu iespēju mācīties no apkārtējiem;
- lai globālajos IIA popularizēšanas pasākumos piesaistītu uzmanību tās pastāvīgajam ieguldījumam IAM īstenošanā;
- lai pārraudzītu „IIA 2030” īstenošanā panākto progresu un ziņotu par to.

Kas ir tā dalībnieki?

- Valsts līmeņa iniciatīvu pārstāvji, tostarp valstiskās un nevalstiskās organizācijas, atsevišķas iestādes, ANO partneri, attīstības kopienu locekļi un līdzekļu piešķirēji.

Kā tīkls darbojas?

- UNESCO reizi divos gados sasauca globālu ESD-Net sanākumi; pirmā sanāksme ir plānota 2023. gadā, lai apspriestu jaunākos sasniegumus „IIA 2030” īstenošanā.
- Laika posmā starp sanāksmēm tiks nodrošināta interaktīva mācību vide tiešsaistē, lai veidotu sinerģiju starp tīkla dalībniekiem.
- Pamatojoties noteiktajās vajadzībās, pastāv iespēja izveidot reģionālas, tematiskas vai konkrētām jautājumam veltītas tīkla apakšgrupas. Reģionālo apakšgrupu darbs veicams tā, lai vairotu sinerģiju ar reģionālajiem 4. IAM koordinācijas mehānismiem un starptautiskajiem procesiem.

**TOOL
BOX**
on.unesco.org/esdtoolbox

4.3. Komunikācijas pasākumi steidzamai rīcībai

Vienlaikus IIA varētu aktīvāk palīdzēt IAM sasniegšanā, norādot konkrētas atsauces uz paziņotajiem mērķiem. Labs piemērs ir IAM komunikācijas un popularizēšanas pasākumi izglītības vidē. Tie parasti ietver visu vecumu izglītojamo informēšanu par 17 IAM un šo mērķu ietekmi uz viņu dzīvi individuālā un kopienas līmenī, izskaidrojot arī individuālo un institucionālo atbildību, kas nepieciešama, lai palīdzētu tos sasniegt. Šie IIA pasākumi ir ļoti pieprasīti, jo ir nepieciešams sasniegt visu vecumu izglītojamus un sabiedrību kopumā, lai paplašinātu izpratni par IAM un izglītības lomu to sasniegšanā.

Būs nepieciešami koncentrētāki komunikācijas un popularizēšanas pasākumi, kas atspoguļo izglītības nodrošinātā atbalsta lomu IAM sasniegšanā. Valsts līmenī tas tiks īstenots vietēja mēroga „IIA 2030” iniciatīvās. Globālā līmenī UNESCO izstrādās īpašu programmu, lai informētu attiecīgās kopienas par IAM un izglītojamus un skolotājus – par izglītības nozīmīgo lomu, nodrošinot atbalstu IAM sasniegšanā. Daļa no UNESCO komunikācijas un popularizēšanas stratēģijas joprojām būs arī UNESCO „Japānas balvas” programma (ja tā tiks turpināta).

(„IIA 2030” īstenošanas ietvara 5.4. un 5.24. punkts)

Uzdevums

Lai nodotu vēstījumu par nepieciešamību steidzami rīkoties piecās prioritārajās darbības jomās un nodrošinātu veiksmīgu „IIA 2030” īstenošanu, dalībvalstis un citas ieinteresētās puses tiek mudinātas īstenot komunikācijas, informēšanas un popularizēšanas pasākumus, iesaistot plašāku sabiedrību, kā arī izglītības un ilgtspējīgas attīstības partneru loku.

Ierosinātie valsts līmeņa pasākumi

Attiecībā uz popularizēšanu dalībvalstis tiek aicinātas:

- palielināt izglītības kā izšķirīga lieluma lomu visu IAM sasniegšanā, īstenojot noteiktus komunikācijas un informēšanas pasākumus visās valstu IIA darbībās, mobilizējot ieinteresētās puses izglītības vidē, kā arī plašsaziņas līdzekļus;
- uzsvērt izglītības nozīmīgumu dalībvalstu komunikācijas, informēšanas un popularizēšanas darbā, kas veltīts ilgtspējīgai attīstībai un IAM, tostarp sabiedrības informēšanas kampaņās;
- izmantot inovatīvus komunikācijas veidus, tostarp digitālus forumus, stāstot par savu darbu IIA jomā un prioritāri domājot par jauniešu piesaisti.

UNESCO īstenotie pasākumi

Atbalstīt galvenās ieinteresētās puses to komunikācijas pasākumos

UNESCO sadarbojas ar piecu prioritāro darbības jomu galvenajiem dalībniekiem, proti, izglītības iestādēm, skolotājiem un speciālistiem, jauniešiem un politikas veidotājiem, lai nodrošinātu, ka tie spēj informēt par IIA un popularizēt tās idejas ieinteresēto pušu vidū. UNESCO strādā:

- lai demonstrētu labāko praksi attiecībā uz IIA ieguldījumu IAM sasniegšanā, izmantojot savus komunikācijas līdzekļus un kanālus, tostarp UNESCO Asociēto skolu tīklu;
  - lai izceltu izcilās IIA iniciatīvas, ar kuru palīdzību tiek sasniegti IAM, piešķirot UNESCO „Japānas balvu” par sasniegumiem IIA;
  - lai nodrošinātu IAM mācību materiālus un resursus, kuri aptver vienu vai vairākus IAM, izceļot attiecīgos mācību mērķus un pieejas, kā arī saiknes un saspilējumus starp noteiktiem mērķiem.
- globālā mērogā un ieinteresētajām pusēm sniedz iespēju veidot tīklus;
- lai atbalstītu tiešsaistes kanālus, kas savieno valstu iniciatīvas un to ieinteresētās puses, un organizētu kopīgas rīcības dienas ar mērķi dot impulsu un sekmēt globālu rīcību IIA jautājumos;
  - lai, pamatojoties uz UNESCO 2020. gada IIA kampaņā sasniegtā, piesaistītu plašāku sabiedrību globālā līmenī un mudinātu cilvēkus un kopienas uzņemties atbildību un rīkoties ilgtspējīgas nākotnes vārdā;
  - lai iesaistītos ANO īstenotos un citos starptautiskos procesos, kas veltīti ilgtspējīgai attīstībai (piemēram, pušu rīkotās klimata pārmaiņām veltītās konferencēs), izmantojot tos kā iespēju izvirzīt priekšplānā „IIA 2030”; lai sadarbotos ar ANO struktūrām, piemēram, ANO Ekonomisko un sociālo lietu departamentu, ANO Vides programmas organizēto tīklu „Viena planēta” un citām struktūrām, kas atbildīgas par IAM pārvaldību, kā arī citiem globālajiem partneriem, piemēram, reģionālajiem IIA zināšanu centriem.

Īstenot globāla mēroga popularizēšanas pasākumus

Papildus tam UNESCO strādā, lai globālā līmenī izceltu IIA būtisko lomu, jo īpaši uzsverot IIA kā nozīmīgu priekšnoteikumu visu 17 IAM sasniegšanā. UNESCO strādā:

- lai reizi divos gados sasauktu globālu *ESD-Net* sanāksmi, kas kalpo par nozīmīgu platformu IIA popularizēšanai

**TOOL
BOX**

on.unesco.org/esdtoolbox

4.4. Aktuālo jautājumu un tendenču pārraudzība

„IIA 2030” īstenošanai ir jābūt balstītai uz pierādījumiem. Ir cieši jāpārrauga un jāanalizē aktuālie jautājumi un tendences, lai varētu noteikt to pedagoģiskos aspektus. Šajā nolūkā UNESCO ir ierosinājusi analizēt noteiktus jautājumus, jo īpaši saistībā ar individuālo pārveides procesu, attīstības un ilgtspējas strukturālajiem jautājumiem, kā arī IIA nākotni tehnoloģisko sasniegumu laikmetā. Šā darba rezultāti tiktu izplatīti vietējā mēroga dalībniekiem.

(„IIA 2030” īstenošanas ietvara 5.23. punkts)

Uzdevums

Lai atbalstītu „IIA 2030” piecu prioritāro darbības jomu īstenošanu ar konkrētiem pierādījumiem un stratēģisku redzējumu, ir jāpārskata jaunākie notikumi izglītības un ilgtspējīgas attīstības jomā.

Ierosinātie valsts līmeņa pasākumi

Lai pārraudzītu aktuālos jautājumus un tendences, dalībvalstis tiek aicinātas:

- atbalstīt 17 IAM pārskatīšanu vietējā, valsts un reģionālajā izglītības vidē, lai noteiktu tos IIA jautājumus, tendences un problēmas, kam jāpievērš uzmanība turpmāk;
- tematiski izpētīt IIA un IAM, pamatojoties uz galvenajiem jautājumiem, tendencēm un problēmām, kas izvirzītas piecās prioritārajās darbības jomās. Šādā izpētes darbā,

kuru var iekļaut „IIA 2030” valstu iniciatīvās, augstākās izglītības un pētniecības institūcijām jābūt galvenajām;

- pārskatīt un izplatīt izpētes rezultātus, lai nodrošinātu iespēju mācīties un uzdot būtiskus jautājumus, jo īpaši attiecībā uz dažādu IAM savstarpējām saiknēm un saspilējumiem;
- sadarboties ar citām valstīm, lai, pārskatot aktuālos jautājumus un tendences, kas saistīti ar ilgtspējīgu attīstību un IIA konkrētos apstākļos, rastu piemērotus izglītības risinājumus.

UNESCO īstenotie pasākumi

UNESCO realizē tematisku izpēti un ekspertu apspriešanos, kā arī publicē saistītos ziņojumus par aktuālajiem jautājumiem un tendencēm galvenajās tēmās, kas saistītas ar IIA ieguldījumu IAM sasniegšanā. UNESCO kopā ar saviem partneriem:

- organizē ekspertu apspriešanos, lai noteiktu un aplūkotu aktuālos jautājumus un tendences;
- īsteno pētījumus, lai apkopotu un analizētu dalībvalstu sniegtos pierādījumus;
- sagatavo uz pierādījumiem balstītus ziņojumus, lai mobilizētu „IIA 2030” dalībniekus;

- izplata jaunākos zināšanu materiālus, izmantojot popularizēšanas kanālus, tostarp globālās sanāksmes, kas notiek reizi divos gados, kā arī mācību programmas.

**TOOL
BOX**

on.unesco.org/esdtoolbox

PRIORITĀRĀS TEMATISKĀS JOMAS

Īpaša uzmanība tiks veltīta tēmām un iespējamiem jautājumiem, kas saistīti ar „IIA 2030” galvenajiem kontekstuālajiem apstākļiem un apsvērumiem, tostarp aptverot turpmāk norādītos aspektus.

IIA un IAM

- Kādas mācību metodes ir sekmīgi izmantojamas 17 IAM sasniegšanā?
- Kā IIA var palīdzēt dažādu IAM savstarpējās saiknēs un saspilējumos?

Pārveidojošie pasākumi un IIA

- Kā notiek individuālā pārveide, un kā izglītība var palīdzēt sasniegt lūzuma punktu, lai izglītojamais gribētu īstenot pārveidojošus pasākumus ilgtspējīgai attīstībai?
- Kāda ir kopienu loma, lai veicinātu pārveidojošus pasākumus ilgtspējīgai nākotnei?

Strukturālie jautājumi un IIA

- Kā IIA var atbalstīt līdzsvaru starp ekonomisko izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību?
- Kā IIA var mudināt izglītojamās apsvērt patērētāju sabiedrībām alternatīvas vērtības?
- Kāda veida IIA ir vispiemērotākā izglītojamiem galējas nabadzības apstākļos, sniedzot tiem atbalstu ikdienas problēmās?

Tehnoloģiskie sasniegumi un IIA

- Kāda ir mērķīgā intelekta un ceturtais industriālās revolūcijas ietekme uz IIA?
- Kā IIA var ietekmēt zaļo tehnoloģiju radītos riskus un ieguvumus?
- Kā jauno tehnoloģiju sniegtās iespējas izmantot izglītība ilgtspējīgai attīstībai?

4.5. Resursu mobilizēšana

Ir nepieciešamas arī partnerības ar citiem galvenajiem dalībniekiem, piemēram, daudzpusējām finanšu iestādēm, valstu attīstības aģentūrām, privāto sektoru, pilsoniskās sabiedrības un kopienas pārstāvjiem. Arī turpmāk uzmanība būs jāpievērš sadarbībai ar valstu mehānismiem, kas izveidoti, lai atbalstītu IAM sasniegšanu izglītības ceļā. Veidojot partnerības, jo īpaši tiks aplūkota iespēja izmantot inovatīvus un radošus finansēšanas mehānismus.

UNESCO Izglītības sektors turpinās stiprināt savu starpnozaru partnerību ar citām nozarēm, jo īpaši kultūras un zinātnes nozari, integrējot, ja iespējams, „IIA 2030” īstenošanu attiecīgajās nozaru programmās. Tās tostarp aptver tādas tēmas kā pasaules mantojuma vietas, nemateriālais kultūras mantojums, biosfēras rezervātu tīkls, ģeoparki, mazās salu jaunattīstības valstis, kā arī vietējās un tradicionālās zināšanas. Izglītības sektors turpinās uzlabot arī savu starpnozaru sadarbību IIA jomā un veicinās tās attiecīgo programmu un tīklu (tostarp UNESCO Asociēto skolu tīkla (*ASPnet*), UNESCO katedru, UNEVOC tehniskās un profesionālās izglītības centru, Izglītības pilsētu tīkla, kā arī ietvara „Izglītība 2030” uzraudzības komitejas) ieguldījumu „IIA 2030”.

(„IIA 2030” īstenošanas ietvara 5.25.–5.27. punkts)

Uzdevums

Lai efektīvi īstenotu piecas „IIA 2030” prioritārās darbības jomas, ir svarīgi mobilizēt nepieciešamos resursus.

Ierosinātie valsts līmeņa pasākumi

Lai mobilizētu resursus „IIA 2030” īstenošanai, dalībvalstis tiek aicinātas:

- pārskatīt pašreizējos finanšu līdzekļus, kas novirzīti izglītībai, lai rastu iespēju finansēt „IIA 2030” pasākumus, piemēram, budžetu un programmu, kas veltīti skolu atbalstam, skolotāju mācībām, iespēju nodrošināšanai jauniešiem, mūžizglītībai pilsētās un kopienās, ņemot vērā, ka IIA nav tikai atsevišķs temats, bet gan visaptveroša pieeja izglītības pārveidošanai ar mērķi risināt ilgtspējas izaicinājumus;
- izmantot esošos resursus, kas piešķirti ilgtspējīgai attīstībai, IAM īstenošanai valsts mērogā, kā arī starptautiskajai sadarbībai, kuras mērķis ir veidot sinerģiju starp IIA un attiecīgajām jomām;
- apsvērt jauna budžeta izveidi „IIA 2030” finansēšanai, kas īstenta saistībā ar valsts centieniem nodrošināt kvalitatīvu izglītību un tās ieguldījumu cilvēces kopējā izdzīvošanā un labklājībā;
- izmantot saistītās reģionālās iniciatīvas un to resursus, lai kopīgi ar citām valstīm īstenotu „IIA 2030”;
- mobilizēt privātā sektora resursus, jo īpaši attiecībā uz TPIA iestāžu un privāto uzņēmumu mācību centru pārveidi, lai atbalstītu prasmju pilnveidošanu zaļajās jomās un kļūtu par aktīvām līderēm „IIA 2030” īstenošanā;
- rast radošus risinājumus, lai bez lieliem papildu resursiem efektīvi īstenotu „IIA 2030”, piemēram, iekļaujot IIA izglītības kvalitātes nodrošināšanas kritērijos, kas izstrādāti izglītības iestāžu darbības novērtēšanai.

UNESCO īstenotie pasākumi

- UNESCO resursu mobilizēšana dalībvalstīm, lai tās varētu īstenot „IIA 2030”.
- Globālā mērogā UNESCO centīsies atrast finanšu līdzekļus izglītībai un ilgtspējīgai attīstībai un atbalstīs šo līdzekļu izmantošanu „IIA 2030” pasākumiem.
- Ir paredzēts, ka visus „IIA 2030” pasākumus, tostarp valstu iniciatīvas, finansēs pašas dalībvalstis. UNESCO nodrošinās nelielu uzsākšanas finansējumu noteiktam skaitam iniciatīvu, kuras tiks īstenotas jaunattīstības valstīs, jo īpaši vismazāk attīstītajās valstīs.
- Resursi UNESCO pasākumiem „IIA 2030” īstenošanā.
- UNESCO turpinās censties sarūpēt brīvprātīgos ieguldījumus.
- UNESCO „IIA 2030” īstenošanā izmantos arī nefinansiālu palīdzību no UNESCO tīkliem, jo īpaši *ASPnet*, UNESCO katedrām, UNESCO centriem, tostarp UNEVOC TPIA centriem, biosfēras rezervātu tīkla un ģeoparkiem, pasaules mantojuma vietām un nemateriālā kultūras mantojuma pasākumiem, kā arī UNESCO pilsētu tīkliem (jo īpaši Globālā izglītības pilsētu tīkla un UNESCO Radošo pilsētu tīkla).

**TOOL
BOX**

on.unesco.org/esdtoolbox

4.6. Progresā pārraudzība

UNESCO turpinās dažādus nozīmīgus pārraudzības un izvērtēšanas uzdevumus, kas raksturoti turpmāk. Ņemot vērā GRP īstenošanā gūto pieredzi, ir jāturpina un jāuzlabo noteikti pārraudzības pasākumi, lai līdz 2030. gadam sasniegtu 4.7. apakšmērķi.

Pirmkārt, cieša pārraudzība ir nepieciešama dalībvalstu un noteiktu globālā mēroga partneru īstenoto pasākumu klāsta paplašināšanai piecās prioritārajās darbības jomās. (..)

Lai novērtētu dalībvalstīs īstenoto pasākumu klāsta paplašināšanu, UNESCO pārskatīs aptaujas anketu, kas jau tiek izmantota 4.7. apakšmērķa pārraudzībā. Ir ierosināts tajā iekļaut paņēmienus, ar kuru palīdzību novērtēt valstu progresu pasākumu klāsta paplašināšanā piecās prioritārajās darbības jomās. (..)

Otrkārt, tiks vērtēta noteikta programmas vai projekta daļa, lai galvenokārt pārliecinātos par rezultātu sasniegšanu un ietekmes izplatību. (..)

Papildus tam UNESCO īstenos jaunus pārraudzības pasākumus. Lai ievērotu principu „balstīts uz pierādījumiem”, kas ir GRP sekojošās pozīcijas īstenošanas pamatā, UNESCO regulāri veiks tematiskas aptaujas, lai noteiktu un analizētu galvenos jautājumus, tendences un jaunumus. (..)

Visā „IIA 2030” īstenošanas laikā periodiski tiks novērtēts ietvara īstenošanas progress.

(„IIA 2030” īstenošanas ietvara 5.28.–5.33. punkts)

Uzdevums

Lai stratēģiski un efektīvi uzraudzītu pasākumus, kas īstenoti piecās prioritārajās darbības jomās, „IIA 2030” progress tiks novērtēts sistemātiski.

Ierosinātie valsts līmeņa pasākumi

Lai pārraudzītu „IIA 2030” panākto progresu, dalībvalstis tiek aicinātas:

- izstrādāt valsts rādītājus noteiktu „IIA 2030” valsts iniciatīvu progresa pārraudzībai un atbalstīt jēgpilnas IIA rezultātu pārraudzības sistēmas izveidi;
- regulāri pārraudzīt un izvērtēt IIA jomā panākto progresu valstī, jo īpaši veicot aptaujas, lai novērtētu piecās prioritārajās darbības jomās sasniegto;
- ziņot par IIA jomā sasniegto kā daļu no globālo un reģionālo IAM (tostarp IAM 4.7. apakšmērķa) pārraudzības.

UNESCO īstenotie pasākumi

UNESCO periodiski izvērtē „IIA 2030” īstenošanas progresu, pamatojoties uz datiem un informāciju, kas apkopota šādos četros darba virzienos:

- IIA dalībvalstu vispārējā progresa pārraudzība;
- piecu prioritāro darbības jomu progresa pārraudzība;
- valsts iniciatīvu un citu plānoto pasākumu īstenošanas pārraudzība;
- papildu informācija par IIA jomā panākto progresu pārskatīšana.
- UNESCO plāno laika posmā no 2020. gada līdz 2030. gadam veikt divus izvērtējumus: vidusposma pārskatu 2025. gadā un galīgo pārskatu 2030. gadā. Laikā starp šiem pārskatiem tiks publicēti īsāki papildu ziņojumi.

„IIA 2030” PROGRESA PĀRRAUDZĪBAS GALVENIE RĀDĪTĀJI

Politika

Apmērs, kādā tiek izveidots tiesiskais regulējums un politika IIA atbalstam.

Mācību vide

Apmērs, kādā mācību vide veicina IIA un tās visu institūciju aptverošo pieeju.

Skolotāji

Apmērs, kādā skolotāji tiek izglītoti, lai tie paši spētu mācīt par IIA un IIA izmantot visu institūciju aptverošu pieeju dažādās mācību vidēs.

Jaunieši

Apmērs, kādā jaunieši iesaistās IIA.

Kopiena

Apmērs, kādā IIA tiek popularizēta vietējās kopienās.

Valsts iniciatīvu progress

Apmērs, kādā ietvars „IIA 2030” tiek īstenots valstīs visā pasaulē.

1. tabula. „IIA 2030” ietvara pārraudzības un izvērtēšanas sistēma

	Ko?	Kurš?
IIA vispārējais progress	UNESCO kā organizācija, kas uzrauga IAM 4.7. apakšmērķa 4.7.1. globālā rādītāja izpildi, izmantos 1974. gada ieteikuma ziņojuma datus, lai pārraudzītu dalībvalstu progresu IIA jomā.	UNESCO kopā ar dalībvalstīm.
Valstu iniciatīvās realizētās „IIA 2030” īstenošanas progress	Tiks pārraudzīts valstu iniciatīvu piecās prioritārajās darbības jomās sasniegtais attiecībā uz „IIA 2030”.	UNESCO kopā ar dalībvalstīm.
„IIA 2030” īstenošanas progress citu ESD-Net partnerorganizāciju pasākumos	Tiks pārraudzīts citu <i>ESD-Net</i> partnerorganizāciju īstenoto „IIA 2030” pasākumu piecās prioritārajās darbības jomās sasniegtais.	UNESCO kopā ar citām <i>ESD-Net</i> partnerorganizācijām.
Papildu kvalitatīva un kvantitatīva informācija par IIA jomā panākto progresu un radīto ietekmi	Papildus oficiālajai pārraudzībai UNESCO īsteno izlases pārraudzības pasākumus, lai gūtu pierādījumus par „IIA 2030” ietekmi.	UNESCO.

Kā?

Dalībvalstis reizi četros gados ziņo UNESCO par to, kā tiek īstenots „Ieteikums par izglītību starptautiskajai sapratnei, sadarbībai un mieram un cilvēktiesību un pamatbrīvību izglītību”, kas 1974. gadā tika pieņemts UNESCO Ģenerālās konferences 18. sesijā. Secinājumi par 1974. gada ieteikuma jomā panākto progresu sniedz būtisku ieskatu par 4. IAM (izglītība) 4.7. apakšmērķa īstenošanas gaitu, tostarp attiecībā uz IIA.

UNESCO atbalstīs „IIA 2030” īstenošanā iesaistītās dalībvalstis mērķu un pamatscenāriju noteikšanā katrā no piecām prioritārajām darbības jomām, kurās tās plāno īstenot pasākumus.

Valstis tiks aicinātas regulāri (reizi divos gados) piedalīties aptaujās, lai novērtētu salīdzinošo progresu piecās prioritārajās darbības jomās, pamatojoties uz sākumā pieņemtajiem pamatscenārijiem. Aptaujas rezultāti tiks apspriesti globālajās partneru sanāksmēs, kas notiks reizi divos gados.

Pēc katra divgadu pārskata ieinteresētās puses tiks aicinātas atkārtoti izvērtēt savus mērķus un 2020.–2030. gada periodā tos pakāpeniski paaugstināt.

UNESCO atbalstīs citas *ESD-Net* partnerorganizācijas mērķu un pamatscenāriju noteikšanā katrā no piecām prioritārajām darbības jomām, kurās tās plāno īstenot pasākumus.

Partnerorganizācijas tiks aicinātas regulāri (reizi divos gados) piedalīties aptaujās, lai novērtētu salīdzinošo progresu piecās prioritārajās darbības jomās, pamatojoties uz sākumā pieņemtajiem pamatscenārijiem. Aptaujas rezultāti tiks apspriesti globālajās partneru sanāksmēs, kas notiks reizi divos gados.

Pēc katra divgadu pārskata ieinteresētās puses tiks aicinātas atkārtoti izvērtēt savus mērķus un 2020.–2030. gada periodā tos pakāpeniski paaugstināt.

UNESCO sadarbībā ar citām ANO aģentūrām un partneriem veiks sekundāru savākto pierādījumu un datu analīzi, lai gūtu dziļāku ieskatu par IIA jomā panākto progresu.

Tiks veiktas tematiskas aptaujas, lai noteiktu un analizētu galvenos jautājumus, tendences un jaunumus, papildinot 4.7. apakšmērķa normatīvo pārraudzību (skat. 4. sadaļu par aktuālo jautājumu un tendenču pārraudzību).

UNESCO turpinās pārraudzīt IIA kvalitatīvo ietekmi, apkopojot un izceļot saņemto informāciju un labāko praksi.

Rādītāji

4.7.1. globālais rādītājs: apmērs, kādā
i) globālā pilsoniskuma izglītība un
ii) IIA tiek integrētas
a) valstu izglītības politikā,
b) mācību programmās,
c) skolotāju izglītībā un
d) skolēnu novērtēšanā.

Reizi divos gados veicot aptauju, tiks pārraudzīts progress attiecībā uz vienu katras prioritārās darbības jomas rādītāju un vienu rādītāju saistībā ar „IIA 2030” vispārējo progresu (skat. 49. lpp. norādīto sarakstu).

Reizi divos gados veicot aptauju, tiks pārraudzīts progress attiecībā uz vienu katras prioritārās darbības jomas rādītāju un vienu rādītāju saistībā ar „IIA 2030” vispārējo progresu (skat. 49. lpp. norādīto sarakstu).

Nav.

4.7. Nākamo desmit gadu plāni

2030

„IIA 2030” galīgais pārskats

→ Piektā valstu aptauja par piecās prioritārajās darbības jomās un valstu iniciatīvās sasniegto

2026–2029

Pastiprināta īstenošana

- Trešā valstu aptauja par piecās prioritārajās darbības jomās un valstu iniciatīvās sasniegto
- Globālā *ESD-Net* sanāksme
- Devītā apspriešanās par 1974. gada ieteikumu
- Ceturtā valstu aptauja par piecās prioritārajās darbības jomās un valstu iniciatīvās sasniegto
- Globālā *ESD-Net* sanāksme

2025

2025. gads: „IIA 2030” vidusposma pārskats

→ Globālā *ESD-Net* sanāksme

2022–2024

„IIA 2030” īstenošana

- „IIA 2030” reģionālā sanāksme
- Pirmā valstu aptauja par piecās prioritārajās darbības jomās un valstu iniciatīvās sasniegto
- Globālā *ESD-Net* sanāksme
- Astotā apspriešanās par 1974. gada ieteikumu
- Otrā valstu aptauja par piecās prioritārajās darbības jomās un valstu iniciatīvās sasniegto

2020–2021

Impulsa radišanas posms

- Septītā apspriešanās par 1974. gada ieteikumu
- „IIA 2030” ceļveža reģionālā atklāšana tiešsaistē un valstu iniciatīvu sagatavošana
- „IIA 2030” globālā atklāšana: UNESCO Pasaules konference par IIA (2021. gada maijs, Berlīne, Vācija)
- „IIA 2030” jomā īstenojamo valstu iniciatīvu noteikšana
- „IIA 2030” *ESD-Net* izveide

Pielikumi

A. Ietvara „IIA 2030” kopsavilkums vienā lappusē

IZGLĪTĪBA ILGTSPĒJĪGAI ATTĪSTĪBAI (IIA) Ceļā uz ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu: „IIA 2030”

**GLOBALĀ RĪCĪBAS
PROGRAMMA**
(2015–2019)

„IIA 2030”
(2020–2030)

Vīzija

„IIA 2030” mērķis ir veidot taisnīgāku un ilgtspējīgāku pasauli, nostiprinot IIA un veicinot visu 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu

Stratēģiskais mērķis

Veicināt IIA kā kvalitatīvas izglītības galveno elementu un visu 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu nozīmīgu priekšnoteikumu, īpašu uzmanību pievēršot a) individuālajai pārveidei, b) sabiedrības pārveidei un c) tehnoloģiskajiem sasniegumiem

Prioritārās darbības jomas

- 1) Politikas pilnveidošana
- 2) Mācību vides pārveide
- 3) Skolotāju darbību uzlabošana
- 4) Iespēju nodrošināšana jauniešiem un viņu mobilizēšana
- 5) Risinājumu pastieidzināšana vietējā līmenī

Mērķgrupas

Politikas veidotāji, iestāžu vadītāji, izglītojamie, vecāki, skolotāji, jaunieši un kopienas

DALĪBVALSTU ĪSTENOTIE PASĀKUMI: DAUDZPUSĒJA VALSTS MĒROGA INICIATĪVA

1

Politikas pilnveidošana

IIA integrēšana globālajā, reģionālajā un valsts izglītības un ilgtspējīgas attīstības politikā

2

Mācību vide

Visu institūciju aptverošas pieejas veicināšana

3

Skolotāji

Darbību uzlabošanas iespēju nodrošinājums

4

Jaunieši

Jauniešu iesaistes iespēju nodrošinājums

5

Kopiena

Iespēju nodrošinājums vietējām kopienām kā centrālajām platformām visās prioritārajās darbības jomās

Daudzpusējas valsts mēroga iniciatīvas IIA jomā

Nodrošināt normatīvās vadlīnijas un valsts līmeņa atbalstu

Visaptverošs partneru tīkls

Nodrošināt regulāras platformas sanāksmēm un informācijas apmaiņai

Pārraudzība un izvērtēšana

Pārraudzīt piecās prioritārajās darbības jomās un programmas īstenošanā sasniegto saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības mērķu 4.7. apakšmērķi minēto pārraudzību

Komunikācijas pasākumi steidzamai rīcībai

Izstrādāt īpašu programmu, lai informētu par ilgtspējīgas attīstības mērķu un izglītības lomu

Pierādījumus balstīta īstenošana un resursu mobilizēšana

Pārraudzīt aktuālos jautājumus un tendences un mobilizēt resursus IIA īstenošanas atbalstam

UNESCO ATBALSTS DALĪBVALSTĪM

B. Izglītības ilgtspējīgai attīstībai īstenošanas ietvars pēc 2019. gada: „IIA 2030”

„Izglītība ilgtspējīgai attīstībai: ceļā uz IAM sasniegšanu” („IIA 2030”)

Izglītības ilgtspējīgai attīstībai īstenošanas ietvars pēc 2019. gada

1. Kādēļ šāds ietvars?

- 1.1. ANO konferences „Vide un attīstība” (tā norisinājās 1992. gadā Riodežaneiro) Rīcības plānā 21. gadsimtam tika atzīta izglītības izšķirīgā loma pārejā uz ilgtspējīgu attīstību. 2002. gadā ANO Ģenerālā asambleja pasludināja desmit gadus no 2005. gada līdz 2014. gadam par desmitgadi „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” (DIIA), aicinot valdības integrēt ilgtspējas principus to izglītības stratēģijās un rīcības plānos. UNESCO, kurai sākotnēji tika uzticēts pārvaldīt Rīcības plāna 21. gadsimtam 36. nodaļas „Izglītība” uzdevumus, ANO iecēla par galveno aģentūru.
- 1.2. 2014. gadā DIIA noslēdzās un UNESCO Pasaules konferencē, kas bija veltīta IIA un kas notika Aiči Nagojā Japānā, UNESCO kā tās turpinājumu uzsāka⁸ GRP „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” – sākotnēji uz pieciem gadiem (2015–2019). Vienlaikus tika pieņemta Aiči Nagojas Deklarācija par izglītību ilgtspējīgai attīstībai, kurā atzīta IIA loma attiecībā uz iespēju nodrošināšanu izglītojamiem un sabiedrībai, kurā tie dzīvo⁹. Lai turpinātu DIIA iesāktos popularizēšanas un izpratnes veidošanas pasākumus, GRP, kuru ANO Ģenerālā asambleja atzina¹⁰ par oficiālu turpinājumu DIIA, galvenā uzmanība tika vērsta uz darbības paplašināšanu vietējā mērogā. Tika noteiktas piecas prioritārās darbības

jomas, kuras nepieciešams īstenot: politikas pilnveidošana, mācību vides pārveide, skolotāju un izglītības darbinieku darbību uzlabošana, jauniešu mobilizēšana un ilgtspējīgu risinājumu paātrināšana vietējā līmenī.

- 1.3. GRP piecu gadu cikls noslēdzās 2019. gada beigās; šis ietvars tika sagatavots, lai veidotu GRP turpinājumu, kas pēc plāna pabeigšanas sniegtu ieguldījumu ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam.

2. Kā tika sagatavots šis ietvars?

- 2.1. **GRP pārskats.** GRP īstenošanas pārskatā, kas aptvēra 2015.–2018. gada periodu¹¹, tika konstatēts, ka ir panākts labs progress galveno GRP partneru noteikto mērķu sasniegšanā¹². Tomēr papildu konsultācijās ar galvenajiem GRP partneriem un citām pusēm tika pausta nepieciešamība vairot saikni starp partneriem, kuri strādā dažādās prioritārajās darbības jomās. Iekšējā vidusposma pārskatā tika norādīts arī uz to, ka ir novērojama nepietiekama valdību iesaiste.
- 2.2. **Simpoziji.** Lai noteiktu jautājumus un tendences, kuras ir jāaplūko un jāatjaunina ietvarā, kas seko GRP, UNESCO plānoja un organizēja četras domu apmaiņas simpozijus, kuros piedalījās vairāk nekā 250 ekspertu un ieinteresēto pušu. Simpoziji norisinājās laika posmā no 2016. gada līdz 2018. gadam Brazīlijā, Vācijā, Japānā un Dienvidāfrikā un ietvēra intervijas ar konkrētiem dalībniekiem, kā arī to prakses vietu apmeklējumus. Diskusijās galvenokārt tika apspriesti iemesli, kādēļ dažādos apstākļos dzīvojoši cilvēki atbalsta ilgtspējīgu attīstību, un sniegts ieskaits apsvērumos, kas iztirzāti šā materiāla sadaļā „Būtiskākās pārdomas”.

⁸ Tas tika apstiprināts UNESCO Ģenerālās konferences 37. sesijā (37 C / rezolūcija Nr. 12).

⁹ Aiči Nagojas Deklarācija par izglītību ilgtspējīgai attīstībai noteic, ka IIA var dot iespēju izglītojamiem pārveidot sevi un sabiedrību, kurā tie dzīvo, attīstot tādas zināšanas, prasmes, attieksmi, kompetences un vērtības, kas nepieciešamas pašreizējo un turpmāko globālā pilsoniskuma un saistīto vietējo izaicinājumu risināšanā, piemēram, kritisko un sistēmisko domāšanu, analītisku problēmu risināšanu, radošumu, sadarbību un lēmumu pieņemšanu nenoteiktos apstākļos, kā arī izpratni par globālo izaicinājumu savstarpējo saistību un atbildību, kas izriet no šādas apzināšanās.

¹⁰ Rezolūcija A/RES/69/211.

¹¹ GRP īstenošanas galīgais novērtējums tiks pabeigts līdz 2019. gada beigām. Ja galīgā novērtējuma rezultāti būtu pilnībā jāintegrē ietvarā, kas seko GRP, rastos aptuveni viena gada pārrāvums, līdz tiktu uzsākts jaunais ietvars, kam ir nepieciešami institucionālie procesi, kuros piedalās UNESCO un ANO pārvaldes iestādes. Lai izvairītos no īstenošanas pārrāvuma, kā arī pamatojoties vidusposma pārskatā redzamajā progresa tendencē, kurā nav paredzamas nekādas izmaiņas, ir paātrināts GRP sekojošās pozīcijas sagatavošanas process. Šis process tiek paātrināts, pamatojoties uz UNESCO Izpildpadomes 204 EX / lēmuma Nr. 28, kurā izteikts aicinājums „bez pārrāvumiem turpināt globālās rīcības programmas īstenošanu un UNESCO līderes lomu IIA pēc 2019. gada”.

¹² 2018. gada aptauja par GRP: <https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development>. Saskaņā ar GRP galveno partneru aptauju (2015–2018), tiek lēsts, ka GRP partneri (un to kaskādes partneru tīkli) ir atbalstījuši vairāk nekā 900 stratēģisko politiku izstrādi, vienlaikus sagatavojot un īstenojot vairāk nekā 1400 programmas, lai atbalstītu valstu politiku izveidi IIA jomā. Tika novērtēts, ka partneri ir snieguši atbalstu aptuveni 151 000 skolu un 26 miljoniem izglītojamo, kā arī 2 miljoniem skolotāju un 48 400 skolotāju izglītības iestāžu. Partneri atbalstīja arī ap 3,4 miljoniem jauniešu līderu un par izglītības darbiniekiem sagatavoja ap 762 000 jauniešu. Visbeidzot, tiek lēsts, ka IIA pasākumus īstenoja vairāk nekā 5 600 pilsoniskās sabiedrības organizāciju un tika uzsākti vairāk nekā 2 300 vietējo IIA pasākumu.

2.3. **Apspriešanās process.** Pamatojoties uz novērojumiem iepriekš minētajos procesos un vairākos iekšējos pārskatos par pašreizējiem UNESCO IIA pasākumiem, UNESCO sagatavoja šā ietvara „nulles projektu”. Pirmo versiju izskatīja GRP galvenie partneri UNESCO organizētajā sanāsmē 2018. gada aprīlī Sanhosē Kostarikā. Otrā versija tika iesniegta tehnisko konsultāciju sanāsmē, kura norisinājās 2018. gada jūlijā Bangkokā Taizemē un kurā piedalījās valdību pārstāvji un eksperti no 116 dalībvalstīm. Līdz pat 2018. gada beigām tiešsaistē norisinājās plašāka apspriešanās ar ANO aģentūrām un citām starptautiskām organizācijām, kā arī sabiedriskā apspriešana ar plašu ieinteresēto pušu loku.

3. Pamatkonteksts

3.1. **DIIA un GRP.** DIIA mērķis bija integrēt ilgtspējīgas attīstības principus un praksi visos izglītības un mācību aspektos. Tās galvenie centieni tika veltīti izpratnes veidošanai, kas palīdzēja radīt interesantas prakses un projektus. DIIA novērtējumā tostarp tika ieteikts, ka ir nepieciešams institucionāls atbalsts, lai saglabātu un paplašinātu šīs nozīmīgās iniciatīvas.

3.2. GRP (2015–2019) tika novērstas šīs nepilnības. Tika noteikts, ka politikas izstrādātāji, izglītības un izglītības iestādes, skolotāji, jaunieši un vietējās varas iestādes būs galvenie partneri, kas darbosies kādā no piecām prioritārajām darbības jomām – politikas pilnveidošanā, mācību vides pārveidē, skolotāju un izglītības darbinieku darbību uzlabošanā, iespēju nodrošināšanā jauniešiem un viņu mobilizēšanā vai arī ilgtspējīgu risinājumu ieviešanas paātrināšanā vietējā līmenī. Attiecīgo nozaru tīklu veidošanā atbalstu sniedza pieci partneru tīkli, kas īpaši izveidoti šīm piecām jomām.

3.3. 2017. gada GRP vidusposma īstenošanas pārskatā tika ziņots, ka galvenie partneri ir panākuši labu progresu tiem uzlikto paplašināšanas mērķu sasniegšanā. Tika atzīts, ka tīklu veidošanas mehānisms ir noderīgs, lai mācītos no citu pušu pieredzes, taču ne tik izmantojams līdzekļu piesaistē un kopēju projektu izstrādē. Gūtā pieredze arī parāda to, ka tīklu veidošanas centieni ir jāīsteno kopā ar tādiem konkrētiem programmas pasākumiem, kas apvieno

partnerus, un ka dažādu nozaru partneriem ir aktīvāk jāsadarbības prioritārajās darbības jomās.

- 3.4. Lai gan politikas izstrāde ir bijusi viena no prioritārajām darbības jomām un politikas veidotāji ir aktīvi piedalījušies GRP īstenošanā, iesaistoties politikas izstrādes partneru tīklā, pašreizējā GRP īstenošanas posmā līderība, kuru uzņēmās valdības, nebija skaidri redzama. Tas ir daļēji skaidrojams ar faktu, ka globālā pārraudzība galvenokārt pievērsās vietējā mērogā paplašināto pasākumu kopumam; tie ne vienmēr tiek kategorizēti pēc dalībnieku veida.
- 3.5. Šajā ziņā paužama nožēla, jo dati parāda, ka valdības patiešām pastiprina centienus, lai ilgtspējas principus iekļautu savā politikā. Piemēram, saskaņā ar UNESCO 2016. gadā¹³ veikto aptauju, vairāk nekā 91% aptaujāto dalībvalstu ziņoja, ka politikā tās palielina uzsvaru uz IIA. Tādēļ ietvarā, kas nāk pēc GRP, ir jāatvēl īpaša vieta pārraudzībai un ziņošanai par aktīvo vadību, ko uzņēmušies valdību pārstāvji.
- 3.6. **IAM.** 2015. gadā globālā kopiena izsludināja 17 IAM, kuri pievērsās jautājumiem, kas saistīti ar nabadzību, badu, veselību, izglītību, enerģiju, nodarbinātību, rūpniecību, nevienlīdzību, pilsētām, patēriņu, klimatu, okeāniem, dzīvo dabu, ekosistēmām, mieru un partnerību. Lai sasniegtu šos mērķus, ir nepieciešams pamatīgi pārveidot mūsu dzīvesveidu, domāšanu un rīcību; visu 17 IAM sasniegšanā pastiprināts uzsvars tiek likts uz izglītības lomu.
- 3.7. IIA ir atbalstījusi ilgtspējas principa ieintegrēšanu izglītības politikā, mācību programmās, izglītībā un praksē, lai dotu iespēju cilvēkiem pieņemt pamatotus lēmumus. Tomēr ir nepieciešams kritiski izvērtēt faktu – lai gan tiek popularizēta visaptveroša, sistēmas mēroga pieeja, reālajā īstenošanas procesā IIA tiek izskatīta kā tematisks jautājums. Šāda pieeja ir jāmaina, ir jāpaplašina IIA tematiskā izpratne un aktīvāk jādarbojas sistēmiskā līmenī, kas ir daļa no 4. IAM (izglītība) (jo īpaši 4.7. apakšmērķa).
- 3.8. IIA un globālā pilsoniskuma izglītība (GPI) ir 4. IAM 4.7. apakšmērķa centrālie elementi. Apakšmērķis tiecas nodrošināt, ka visi izglītojamie apgūst zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai, tostarp izglītojot par ilgtspējīgu attīstību un

13 UNESCO 1974. gadā apstiprinātā ieteikuma par izglītību starptautiskajai sapratnei, sadarbībai un mieram un cilvēktiesību un pamatbrīvību izglītību, kas ietver jautājumus par IIA, sestajā apspriešanās. 1974. gada ieteikuma pārraudzībai izmantotais aptaujas instruments tiek izmantots arī IAM 4.7. apakšmērķa, kurā ietverta IIA, pārraudzībai.

ilgtspējīgu dzīvesveidu, cilvēktiesībām, dzimumu līdztiesību, veicinot miera un nevardarbības kultūru, globālo pilsoniskumu un radot izpratni par kultūras daudzveidību un kultūras ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā.

- 3.9. IAM sniedz lielisku iespēju stiprināt mūsu IIA perspektīvu. ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcija Nr. 72/222¹⁴ atzinusi IIA par „neatņemamu 4. IAM (izglītība) sastāvdaļu un nozīmīgu visu pārējo IAM priekšnoteikumu”. 17 IAM ietver galvenos vides izaicinājumus (piemēram, tos, kas attiecas uz klimata pārmaiņām, ūdeni, okeānu un sauszemi), kā arī pamatjautājumus, kuri ir jāņem vērā, apspriežot attīstību (piemēram, nabadzību, dzimumu līdztiesību¹⁵ un sociālo taisnīgumu¹⁶).
- 3.10. Iebildumus, ko IIA ir saņēmusi attiecībā uz „nenoteiktību”, kura daļēji ir saistīta ar IIA plašo un visaptverošo perspektīvu un ilgtspējas jautājumu nemitīgi mainīgo dabu, var tiešākā veidā novērst, ja joma ir saistīta ar IAM. Ir vērts apsvērt prioritāšu noteikšanu attiecībā uz 17 IAM atkarībā no valsts un vietējā mēroga vajadzībām. Piemēram, klimata pārmaiņas joprojām ir viena no galvenajām prioritārajām jomām. IIA var aptvert arī IAM savstarpējās saiknes; tās jau ilgu laiku ir izvirzītas kā būtiskas, lai panāktu patiesu progresu ceļā uz ilgtspējīgu attīstību. IIA un IAM apvienošana ir ne tikai nepieciešamība, bet arī ieguvums abām jomām.

4. Būtiskākās pārdomas

- 4.1. **Pārveidojošie pasākumi.** Viens no galvenajiem jautājumiem attiecībā uz IIA ir, kā mudināt izglītojamos īstenot pārveidojošus ilgtspējas pasākumus. Simpozijos, kas norisinājās visā pasaulē no 2016. gada līdz 2018. gadam, lai sagatavotu šo dokumentu, tika gūtas dažas būtiskas atziņas par to, kā tiek īstenoti pārveidojošie pasākumi.

- 4.2. Pirmkārt, lai notiktu pārveide, tostarp ir nepieciešams noteiktā mērā pārtraukt ierastās darbības un cilvēkiem izkāpt no savas komforta zonas jeb mainīt ierasto domāšanas, rīcības un dzīves veidu. Tam ir nepieciešama drosmē, neatlaidība un apņemšanās, kas katram var būt dažādā līmenī un ko augstākā mērā stiprina personīgā pārliecība, izpratne vai vienkārši taisnības izjūta.
- 4.3. Otrkārt, ir dažādi pārveides posmi. Iegūstot zināšanas un informāciju, izglītojamie uzzina par noteiktām, reālām problēmām. Kritiski izanalizējot tās, izglītojamie sāk apzināties šo problēmu sarežģītos aspektus. Pieredzes nodrošināšana sniedz izglītojamiem dziļāku izpratni par šiem jautājumiem, kas savukārt var radīt empātisku saikni ar tiem cilvēkiem, kurus skar šādas problēmas. Empātija var pārvērsties līdzjūtībā, ja atklātās problēmas ir saistītas ar izglītojamā paša dzīvi un viņa piederības izjūtu. Lūzuma punkts tiek panākts, kad līdzjūtīgs prāts fokusējas uz pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu¹⁷.
- 4.4. Šai izpratnei piemīt liels skaits dažādu pedagoģisko aspektu. Lai izglītojamie sāktu rīkoties izšķirīgi, liela nozīme ir iespējai uzdot kritiskus jautājumus, iepazīties ar reālām problēmām, līdzībai ar pašu dzīvi un saskarsmei ar vienaudžiem, skolotājiem vai cilvēkiem, kam izglītojamie vēlētos līdzināties un kuru viedokļi viņiem ir svarīgi, kā arī lūzuma punktiem. Turklāt ir svarīgi, lai izglītojamiem tiktu ļauts eksperimentēt ar jaunām, revolucionārām idejām, kuras var veicināt kritisku skatījumu un radīt lūzuma punktu. Ar formālo izglītību vien nepietiek. Neformālā izglītība un ikdienējā mācīšanās, tostarp starppaaudžu mūžizglītība, kas īstenojas sabiedrībā, sniedz izglītojamiem būtisku iespēju savā dzīvē saskatīt līdzību ar problēmām, kas viņus uztrauc, un iespaidoties no tām, lai atbilstoši rīkotos.
- 4.5. Ir jāpievērš lielāka uzmanība tieši indivīdiem un tam, kā tie mainās. Būtiskās izmaiņas, kas

14 IIA ir ietverta arī citos starptautiskos nolīgumos, kas attiecas uz ilgtspējīgu attīstību, piemēram, trijās Riodežaneiro konvencijās (par klimata pārmaiņām, bioloģisko daudzveidību un cīņu pret pārtuksnešošanu), Parīzes nolīgumā par klimata pārmaiņām, Sendai ietvarprogrammā katastrofu riska mazināšanai 2015.–2030. gadam, un ilgtspējīga patēriņa un ražošanas desmit gadu programmu kopumā (2012–2021).

15 Piemēram, IIA ir instruments visu IAM sasniegšanai, un katrs no IAM ietver īpašus, ar dzimumu saistītus izaicinājumus. IIA izmanto sistēmisku starpprozaru pieeju, kas ļauj dzimumu līdztiesības jautājumu sasaistīt ar dažādiem ilgtspējīgas attīstības jautājumiem. Piemēram, neaizsargātība pret klimata pārmaiņu radītiem apdraudējumiem ietver dzimumu aspektu. Katastrofās, piemēram, plūdos sievietes iet bojā biežāk nekā vīrieši, jo sociālo normu dēļ tās nav iemācījušās peldēt, turklāt sievietēm ir uzvedības ierobežojumi, kuri riska situācijās neļauj tām brīvi pārvietoties. Tādēļ prioritāri ir jānodrošina IIA pieejamība sievietēm. Šajā sakarā IIA aktīvi veicina dzimumu līdztiesību un rada apstākļus un stratēģijas, kuras sniedz iespējas sievietēm.

16 Ir jāņem vērā, ka ilgtspējīgas attīstības koncepcija un tās izaicinājumi ietver plašu spektru ar sarežģītiem jautājumiem un viedokļiem, kuri, iespējams, nav pilnībā atspoguļoti IAM.

17 Ne vienmēr izglītojamais iziet caur pārveides posmiem secīgā kārtībā (apzināšanās, sarežģīto aspektu izpratne, empātija, līdzjūtība, iespēju nodrošināšana). Var tikt izlaisti noteikti posmi, piemēram, no pirmā – faktu apzināšanās – posma nonākot uzreiz pie pēdējā posma – iespēju nodrošināšanas. Dažos gadījumos cilvēks nevis sāk ar apzināšanās posmu, bet var no sākuma izjust empātiju vai līdzjūtību un tikai vēlākos posmos aplūkot jautājumu kognitīvi. Atšķirīgs var būt arī process un temps, kādā katrs iziet šos posmus.

nepieciešamas ilgtspējīgai nākotnei, sākas ar katra cilvēka un tā ieradumu, attieksmes un dzīvesveida maiņu, savukārt kontekstuālie faktori un institucionālais atbalsts nodrošina labvēlīgu vidi un var nostiprināt individuālo ieguldījumu. Tas jo īpaši ir attiecināms uz jaunāko paaudzi, kuru uz pārveidojošiem pasākumiem bieži vien pamudina nozīmīgums, ko tā saskata noteiktās vērtībās un dzīvesveidā, kas atbilst tās piederības izjūtai. IIA ir nepieciešama, lai nodrošinātu jaunākajai paaudzei spēju kritiski spriest un apsvērt savas individuālās vērtības, attieksmi un ieradumus, kā arī dzīvesveidu.

- 4.6. Visbeidzot, pārdomās par pārveidojošiem pasākumiem tiek norādīts uz absolūto kopienas nozīmīgumu. Kopienā, ar kuru saprotam ne tikai fizisko, bet arī virtuālo, sociālo, politisko vai kultūras kopienu, izglītojamie var rast vērtības un principus, kas uz viņiem attiecas gan individuāli, gan kolektīvi. Viņi var arī atrast līdzgaitniekus un izveidot saikni ar tiem, tā veidojot solidaritātes izjūtu un veicinot kolektīvus pārveides pasākumus un ilgtspējas kultūru.
- 4.7. Aktīva IIA būtībā ir aktīvs pilsoniskums. Tā piedāvā mūžizglītības perspektīvu, kas tiek īstenota ne tikai skolās, bet arī ārpus tām katra cilvēka dzīvē. Balstīdamās cilvēktiesībās, kā arī līdzdalības, nediskriminēšanas un savstarpējas atbildības principos, tā mijiedarbojas ar kopienas sociālo un kultūras vidi un veicina sabiedrības izglītošanos. Nozīmīga loma var būt arī kultūras identitātei. Lai ciešāk apvienotu kopienas, būtu jāpiešķir skolām lielāka rīcības brīvība attiecībā uz mācību programmu īstenošanu un ikdienas darbu. Tādēļ aktīvai IIA ir nepieciešams jauns skatījums uz skolu lomu un funkcijām.
- 4.8. **Strukturālās izmaiņas.** Lai gan ir jāvērtē liela uzmanība pārveidojošiem lēmumiem un pieredzei individuālā līmenī, IIA ir nepieciešams arī vairāk pievērsties dziļiem, strukturāliem cēloņiem.
- 4.9. Viens no aspektiem šajā ziņā ir saikne starp ekonomisko izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību. Izplatīts ir uzskats, ka saskaņot ekonomisko izaugsmi ar ilgtspējīgas attīstības principiem ir sarežģīti – vismaz tik ilgi, kamēr turpinās pastāvēt pašreizējie rūpniecības un ražošanas modeļi. Arvien pieaugošā ražošana un patēriņš iztukšo

dabas resursu krājumus, rada nekontrolējamu atkritumu apjomu un noved pie planētas temperatūras paaugstināšanās. Pastāv daudzas apsveicamas un uzticamas iniciatīvas, kas veicina ilgtspējīgu ražošanu un patēriņu, taču to ietekme ir ierobežota.

- 4.10. IIA nākotnē izglītojamās būs jānodrošina izzināt vērtības (kā, piemēram, pietiekamība, taisnīgums un solidaritāte), kuras varētu nodrošināt alternatīvu patērētāju sabiedrībām. Viena no šīm alternatīvām ir potenciālā interese par aprītes ekonomiku un dalīšanās ekonomiku¹⁸. IIA var nodrošināt mācības galvenajām ieinteresētajām pusēm, kuras darbojas privātajā sektorā, un vairo zināšanas finanšu jautājumos, lai atbalstītu ilgtspējīgas ekonomikas realizēšanu. IIA ir tiešākā veidā jāiedarbojas arī uz pašreizējo ekonomisko struktūru neilgtspējīgas ražošanas modeļiem. Tas nozīmē, ka cilvēkiem ir jāsniedz iespēja iesaistīties politiskajos procesos un atbalstīt, piemēram, attiecīgus vides aizsardzības noteikumus, kas jāievēro uzņēmumiem.
- 4.11. Papildus tam strukturāls skatījums uz IIA ir nepieciešams galējas nabadzības gadījumā. Dažkārt sastopams viedoklis, ka galējas nabadzības vai citu sarežģītu izdzīvošanas situāciju (piemēram, konfliktu vai bēgļu krīzes) gadījumā domāt par IIA ir greznība. Tajā ir daļa taisnības, jo šādās situācijās sarežģītajai ilgtspējīgas attīstības koncepcijai un nozīmīgumam nav tūlītējas atbalss to cilvēku vidū, kuri ikdienā cīnās par izdzīvošanu. Taču tas nemazina IIA nozīmi to iedzīvotāju vidū, kuriem ir nepieciešama palīdzība.
- 4.12. Cilvēki, kuri dzīvo galējā nabadzībā, bieži vien kļūst par postošu notikumu un dabas katastrofu upuriem. Viņus daudz tiešāk ietekmē vides degradācija un ekonomiskās un sociālās ilgtspējas trūkums. IIA pieejas, kas var būt efektīvas iedzīvotājiem, kuri mit labvēlīgākos apstākļos, ne vienmēr der iedzīvotājiem, kuriem nepieciešama palīdzība. IIA pieejas ir jāaplūko saistībā ar mērķgrupas iedzīvotāju reālajām problēmām.
- 4.13. Piemēram, galējas nabadzības apstākļos kopienas (kā rīcības platformas) izmantošanu var skatīt atšķirīgi. Galēja nabadzība bieži vien

18 Aprītes ekonomika veicina pāreju no „paņemt, uztaisīt, izmest” modeļa uz pieeju „no šūpuļa līdz šūpulim”, kas balstīta uz ilgi kalpojoša produkta izstrādi, labošanu, atkārtotu izmantošanu, atjaunošanu un pārstrādi. Tiek pamatots, ka arī ilgtspējīgā pasaulē patērētāji varēs turpināt izmantot līdzīgus produktus un pakalpojumus. Piemēram, mobilos tālrunus var izstrādāt citādi, lai būtu vieglāk atkārtoti izmantot to vērtīgās sastāvdaļas. Lai gan saistībā ar „ātrās modes” tendenci šobrīd atkritumos tiek izmests milzīgs daudzums apģērba, daži tekstila uzņēmumi pārstrukturē savu ražošanas sistēmu, lai pirmējo izejvielu vietā varētu vairāk izmantot otrreizējā pārstrādē iegūtas šķiedras.

- ir plaši sastopama migrantu vidū. Cilvēki bez kopīgām tradīcijām un kopīgas identitātes tiek savesti kopā un apvienoti grupās nedabiskos apstākļos. Bēgļiem, tāpat kā citās konfliktsituācijās nonākušajiem, bieži ir viens liktenis. Šādu iedzīvotāju kopienā, kas varētu nodrošināt lietderīgu rīcības platformu, ir īpaši jāņem vērā grupas identitātes jautājumi.
- 4.14. Turklāt pieejā, kas attiecināta uz galējā nabadzībā dzīvojošajiem, var būt nepieciešams lielāku uzmanību veltīt pamattiesībām. Pirmkārt ir jāšak ar to, ka tiek nodrošinātas un atjaunotas cilvēka cieņa un tiesības dzīvot pienācīgos apstākļos. Galvenā prioritāte ir nodrošināt cilvēkiem pamatprasmes un citas būtiskas dzīves iemaņas, kā arī prasmi sagādāt sev iztikas līdzekļus, lai pretotos galējai nabadzībai un izkļūtu no tās. To nav iespējams paveikt, ja netiek ņemts vērā plašāks politiskais, vēsturiskais, sociālais un ekonomiskais konteksts, kurš izskaidro, kas ir šo cilvēku sarežģītās situācijas cēlonis un kas to neļauj atrisināt.
- 4.15. **Tehnoloģiskā nākotne.** Saskaņā ar ziņojumu, kuru 2015. gadā publicēja Pasaules Ekonomikas forums, līdz 2025. gadam jeb mazāk nekā desmit gadu laikā pasaule piedzīvos lielas tehnoloģiskas pārmaiņas, kas izmainīs visus mūsu sabiedrības aspektus. Lūzuma punkti izmainīs ne tikai mūsu dzīvi un vidi, bet arī to, kā izprotam ilgtspēju. Dažas no „vecajām” problēmām tiks atrisinātas, taču radīsies jauni izaicinājumi un riski. IIA nākotnes perspektīvā nevar atļauties ņemt vērā tehnoloģiju laikmeta sekas.
- 4.16. Visuresošais interneta savienojums ar vidi mums palīdzēs labāk pārraudzīt un pārvaldīt enerģijas patēriņu. Piemēram, viedo pilsētu tehnoloģijas cels enerģijas, satiksmes un loģistikas pārvaldības efektivitāti. Inovācijas, piemēram, trīsdimensiju drukāšana, var samazināt izejmateriālu piegādei nepieciešamo pārvadājumu skaitu. Daži no IIA ilggadējiem centieniem izmainīt cilvēku ieradumus attiecībā uz energotaupību, resursu pārvaldību un zaļo vidi var kļūt neaktuāli. Vienlaikus IIA pavērsies jaunas iespējas. Piemēram, IIA var paātrināt pāreju uz zaļajām tehnoloģijām, nodrošinot cilvēkiem nepieciešamās videi draudzīgās prasmes.
- 4.17. No otras puses, radīsies arī virkne jaunu izaicinājumu. Piemēram, trīsdimensiju drukāšanas rezultātā var palielināties nepārstrādājamo atkritumu apjoms un pieaugt patēriņš. Digitāli automatizēta un savienota pasaule palīdz nodrošināt komfortablu un kvalitatīvu dzīvi, taču tā var arī radīt drošības riskus un jauna veida problēmas, kuru ietekme varētu būt vēl plašāka nekā pasaulē, kas savienota ne tik cieši. Mākslīgā intelekta lietotnes jau šobrīd lielā mērā ietekmē cilvēku patēriņa un sociālās saskarsmes¹⁹ ieradumus. Nevienlīdzīga tehnoloģiskā progresā ieguvumu sadale var arī izplest plaisu starp tiem, kam šīs tehnoloģijas ir pieejamas, un tiem, kuriem to nav. IIA nākotnes perspektīvā būtu jāveicina, lai nākamās paaudzes saglabātu modrību attiecībā uz „jaunajām” problēmām.
- 4.18. Svarīgi uzsvērt, ka kritiski jāizvērtē, vai ir nepieciešams saglabāt šaurāko ilgtspējas izpratni. Aprīkojot ēkas ar sensoriem, ieradums izslēgt gaismu var kļūt nevajadzīgs un izzust, taču enerģijas taupīšanas vērtība saglabāsies un ir jāsaglabā arī turpmāk. Paradoksāli, ka ilgtspējas principu mācīšana var kļūt sarežģītāka, jo tehnoloģijas rada ilūziju, ka ir atrisinājušas lielāko daļu šo izaicinājumu vai ka var sniegt to risinājumus.
- 4.19. Ņemot vērā faktu, ka uzņēmējdarbības, ražošanas un tirdzniecības nozare, kā arī zinātniskā kopiena bieži vien ir galvenās tehnoloģisko inovāciju procesa dalībnieces un ieguvējas, ir ļoti svarīgi, lai IIA izveidotu ciešākas saites ar ieinteresētajām pusēm šajās kopienās. Orientējot IIA uz atbalstu IAM sasniegšanā, tiks nodrošināta iespēja IIA kopienai ciešāk sadarboties ar iepriekš minēto kopienu dalībniekiem, kuri ir galvenās ieinteresētās puses šo dažādo mērķu sasniegšanā.

5. Īstenošanas ietvars

- 5.1. **Nosaukums.** Ietvaru, kas izveidots, lai atbalstītu pozīciju, kas seko GRP, ierosināts nosaukt „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai: ceļā uz IAM sasniegšanu” („IIA 2030”). Nosaukuma mērķis ir skaidri parādīt, ka ietvars turpina GRP, vienlaikus izceļot to, ka tas ir saskaņots ar ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam.
- 5.2. **Mērķis.** „IIA 2030” mērķis ir veidot taisnīgāku un ilgtspējīgāku pasauli, nostiprinot IIA un veicinot 17 IAM sasniegšanu. „IIA 2030” to īsteno, izmantojot trīskāršu pieeju.

¹⁹ Būtu nepieciešams sīkāk izpētīt jauno tehnoloģiju (piemēram, digitalizācijas un mākslīgā intelekta) un IIA attiecības.

- 5.3. Visi IIA pasākumi sniedz ieguldījumu IAM sasniegšanā. Dalībvalstu un UNESCO īstenotie IIA pasākumi (arī gadījumos, kad tiem nebija skaidras norādes uz IAM) ir pievērsušies daudziem jautājumiem, kuri tagad ir konkrētāk iztirzāti noteiktos IAM. Tie tostarp ietver klimata pārmaiņas, kas ir iekļautas 13. IAM par rīcību klimata jomā, okeānus – 14. IAM, bioloģisko daudzveidību – 15. IAM, kā arī tīro enerģiju – 7. IAM, ilgtspējīgas pilsētas un kopienas – 11. IAM, atbildīgu patēriņu un ražošanu – 12. IAM un izglītību – 4. IAM. Šo ilggadējo IIA pasākumu sniegtais ieguldījums IAM sasniegšanā ir acīmredzams, un tie ir pelnījuši turpmāku atbalstu.
- 5.4. Papildus tam IIA varētu aktīvāk palīdzēt sasniegt IAM, dodot skaidras atsauces uz tiem. Labs piemērs ir IAM komunikācijas un popularizēšanas pasākumi izglītības vidē. Tie parasti ietver visu vecumu izglītojamo informēšanu par 17 IAM un šo mērķu ietekmi uz viņu dzīvi individuālā un kopienas līmenī, izskaidrojot arī individuālo un institucionālo atbildību, kas nepieciešama, lai palīdzētu mērķus sasniegt. Šie IIA pasākumi ir ļoti pieprasīti, jo ir nepieciešams sasniegt visu vecumu izglītojamās un sabiedrību kopumā, lai veicinātu cilvēku izpratni par IAM un izglītības lomu to sasniegšanā.
- 5.5. IIA saikni ar IAM var veidot vēl dziļāku un plašāku, pārsniedzot komunikācijas un popularizēšanas robežas. IIA pasākumi var aktualizēt arī būtiskus jautājumus par dažādu IAM savstarpējo saikni, kas var radīt saspīlējumus un skaidrības trūkumu. Šāda veida IIA pasākumos tiks skatīti ne vien IAM jautājumi, un tie kalpos ne vien par IAM komunikācijas instrumentiem. To pamatuzdevums būs izvirzīt būtiskus jautājumus, kas saistīti ar attīstību un ilgtspējīgu attīstību, tostarp dažādu IAM savstarpējo saikni.
- 5.6. Piemēram, 12. IAM par ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu ir jāaplūko saistībā ar 8. IAM par pienācīgas kvalitātes darbu un ekonomisko izaugsmi, tāpat ir jāatrisina strukturālās neskaidrības starp abiem mērķiem. 9. IAM par rūpniecību, inovācijām un infrastruktūru ir jāaplūko jautājumi, kas saistīti ar 11. IAM par ilgtspējīgām pilsētām un kopienām; šo abu mērķu sasniegšanā ir jāatrod līdzsvars. IIA saistībā ar „IIA 2030” ir jāiemiešo līdzsvarota attīstības perspektīva.
- 5.7. Centieni izvirzīt nozīmīgus un strukturālus jautājumus un aplūkot attīstību kā līdzsvaroto darbību nav nekas jauns IIA kopienai. Jau kopš DIIA un visā GRP pašreizējā posma īstenošanā IIA galvenais mērķis ir nemainīgs – pārorientēt sabiedrības, lai tās virzītos uz ilgtspējīgu attīstību. 17 IAM, kuri ietver jautājumus, kas vienlaikus saistīti ar attīstību un ilgtspēju, piedāvā globālajai kopienai jaunu iespēju pastiprināt šo IIA pamatfunkciju.
- 5.8. Lai gan IIA sniedz ieguldījumu visu 17 IAM sasniegšanā, tā turpinās veltīt īpašu uzmanību 4. IAM ietvertajai globālās izglītības programmai, kurā ir noteikta vieta arī IIA. IIA ir kvalitatīvas izglītības galvenais elements. Tās transversālās kompetences mācību kognitīvajā, sociāli emocionālajā un uzvedības aspektā ir nozīmīgas visās izglītības jomās. IIA pastiprinātais uzsvars uz kompetencēm, kas saistītas ar empātiju, solidaritāti un rīcību, var palīdzēt sasniegt 4. IAM, lai virzītos uz tādu nākotni, kurā izglītība sekmē ne tikai atsevišķu cilvēku panākumus, bet arī globālās kopienas kopējo izdzīvošanu un labklājību. IIA arī palīdzēs globālās izglītības programmai paplašināt programmas ierobežoto mērķi attiecībā uz piekļuvi izglītībai un tās kvalitāti, kas galvenokārt tiek izvērtēta pēc mācību rezultātiem, lai lielāks uzsvars tiktu likts uz mācību saturu un tā ieguldījumu cilvēces labā.
- 5.9. **Struktūras.** GRP pašreizējā posma galvenais mērķis ir atbalstīt darbības paplašināšanu vietējā mērogā. Saskaņā ar vidusposma pārskatu, GRP galvenie partneri ir veiksmīgi sasnieguši šo mērķi, īstenojot lielu skaitu vietēja mēroga pasākumu. Tā kā GRP pašreizējā posma vispārējā pieeja ir izrādījusies efektīva, ir ieteikts saglabāt galvenos strukturālos „IIA 2030” elementus, veicot vien dažas izmaiņas un atjauninājumus, pamatojoties īstenošanā gūtajā pieredzē.
- 5.10. Pirmkārt, joprojām ir spēkā piecas prioritārās darbības jomas – politikas pilnveidošana, mācību vides pārveide, skolotāju un izglītības darbinieku darbību uzlabošana, iespēju nodrošināšana jauniešiem un viņu mobilizēšana, kā arī ilgtspējīgu risinājumu ieviešanas pasteidzināšana vietējā līmenī. Tās kalpo par labu „IIA 2030” pasākumu izstrādes sākumpunktu.
- 5.11. Otrkārt, vietējā līmeņa dalībnieku sasniegšanai ļoti noderīgi ir bijuši pieci partneru tīkli.

Ir jāturpina atbalstīt šo koncepciju²⁰, taču ir arī jāpastiprina sadarbība starp pašiem partneriem. Tādēļ ir jānodrošina programmas atbalsts katram tiklam pasākumos, kas aptver dažādas partneru grupas visā tīklā²¹. Turklāt pieci partneru tīkli ir jāapvieno vienā, visaptverošā tīklā, kurā ietilpst piecas partneru grupas, kas specializējas piecās prioritārajās darbības jomās, vienlaikus sadarbojoties ar citām partneru grupām. Partneru tīklā tiks iesaistīti valdību pārstāvji, vietējās varas iestādes, privātais sektors, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, palīdzības sniedzēju un attīstības kopienas, kā arī IAM kopienas.

- 5.12. Visbeidzot, par sasniegumiem IIA piešķiramā UNESCO „Japānas balva”, kas ir neatņemama GRP stratēģijas daļa un kas ir kļuvusi par vienu no veiksmīgākajām balvu piešķiršanas programmām UNESCO, ir pelnījusi turpmāku atbalstu, jo tā kalpo par nozīmīgu IIA (jo īpaši GRP sekojošās pozīcijas) popularizēšanas instrumentu.
- 5.13. **Dalībvalstu īstenotie pasākumi.** IIA ir 4. IAM (izglītība) 4.7. apakšmērķa neatņemama sastāvdaļa. Tā ir izvirzīta kā viens no globālās izglītības mērķiem, kura īstenošanas progress tiks regulāri pārraudzīts. Šobrīd IIA jau ir labi zināma kā svarīgs kvalitatīvas izglītības priekšnoteikums attiecībā uz steidzamo nepieciešamību izveidot mierīgu un ilgtspējīgu pasauli pašreizējo un nākamo paaudžu izdzīvošanai un labklājībai. Lai turpinātu atbalstīt IIA kā visu IAM (jo īpaši 4. IAM – izglītība) nozīmīgu priekšnoteikumu, dalībvalstīm ir jāīsteno turpmāk minētie pasākumi.
- 5.14. Attiecībā uz 1. prioritāro darbības jomu – „politika” – IIA ir jāintegrē globālajā, reģionālajā un valsts izglītības un ilgtspējīgas attīstības politikā, lai šī politika varētu radīt labvēlīgu vidi mācību metodēm, kuras atbalsta individuālu iespēju nodrošināšanu un sniedz prasmes iesaistei sociālpolitiskos jautājumos. Ir jāīsteno koordinēti pasākumi, lai IIA rastos sinerģija ar citām valsts un starptautiska mēroga programmām un politikām izglītības un ilgtspējīgas attīstības jomā.
- 5.15. Attiecībā uz 2. prioritāro darbības jomu – „izglītība” – uzmanība jāpievērš visu institūciju aptverošas pieejas veicināšanai, uzsvāru liekot uz skolu un citu (visu līmeņu – no agrinās
- pirmsskolas līdz augstākajai izglītībai un mūžizglītībai kopienās) izglītības iestāžu sadarbības nozīmīgumu un nepieciešamību. Ir jāizstrādā stratēģiskā politika un pasākumi, lai pastiprinātu formālās, neformālās un ikdienējās izglītības vides mijiedarbību un sadarbību.
- 5.16. Attiecībā uz 3. prioritāro darbības jomu – „skolotāji” – ir jānodrošina plašākas iespējas skolotājiem, lai uzlabotu viņu kompetenci izglītojamo izaugsmes nodrošināšanā. Iespēju veidošanas programmās, kas veltītas formālās un neformālās izglītības skolotājiem, ir jāatspoguļo izpratne par to, kā notiek pārveidojošie pasākumi, lai skolotāji skaidri apzinātos dažādu izmantoto mācību pieeju stiprās un vājās puses. Skolotājiem ir jāveicina tādas mācības, kas virza izglītojamos cauri pārveides procesam, kā arī jāspēj prasmīgi nodot zināšanas.
- 5.17. Attiecībā uz 4. prioritāro darbības jomu – „jaunieši” – ir jāpievēršas jaunu cilvēku iesaistes nodrošināšanai. Ir jāapzinās, ka jaunieši ir vieni no galvenajiem pārmaiņu dalībniekiem ilgtspējības izaicinājumu risināšanā un ka viņi ir jāiesaista būtiskāko ilgtspējīgas attīstības lēmumu pieņemšanas procesā. Jauniešu priekšrocība ir radoša un novatoriska domāšana, tādēļ pasākumos, kas tiem īpaši paredzēti, būtu jāizmanto šo īpašību potenciāls. Ir cieši jāseko jauniešu vidū valdošajām tendencēm, kas saistītas ar viņu ieradumiem un vērtībām, lai noteiktu labāko veidu, kā gūt labumu no šīm priekšrocībām.
- 5.18. Visbeidzot, attiecībā uz 5. prioritāro darbības jomu – „kopienas” – pirmkārt ir jābūt skaidrai izpratnei, ka visbiežāk kopiena ir tā vieta, kur iespējama nozīmīga pārveide un pārveidojoši pasākumi. Ņemot vērā visā pasaulē vērojamo iedzīvotāju koncentrēšanos pilsētās, īpaši atbilstoša stratēģija būtu nodrošināt iespējas vietējām pilsētu pārvaldēm, neaizmirstot arī par lauku kopienu akūtajām vajadzībām. Tādēļ „IIA 2030” ir ieteikts 5. prioritāro darbības jomu īstenot ne tikai kā vienu no piecām prioritārajām darbības jomām, bet arī (vēl būtiskāk) kā centrālo prioritāro darbības jomu, kas cieši jāsaista ar visu pārējo jomu, jo īpaši jauniešu jomas, īstenošanu.

²⁰ Tomēr ir jāatjauno galveno partneru aktuālā dalība tīklā, jo to darba uzdevumi noslēdzās 2019. gada beigās. Tiks uzsākts jauns process partneru noteikšanai, kā arī tiks pārskatīti tīkla darba uzdevumi saskaņā ar „IIA 2030”.

²¹ Šajā dokumentā minētie partneri ir 95 partneri, kuri pašreizējā GRP posmā noteikti globālā līmenī un kuru tīklu veidošanas darbības atbalstīja UNESCO.

- 5.19. Īstenojot prioritāro darbības jomu pasākumus, dalībvalstis tiek aicinātas mobilizēt attiecīgo jomu ieinteresētās puses un atbalstīt to sadarbības tīklus saskaņā ar koordinētu stratēģiju, kas saistīta ar IAM nacionālo ietvaru. Ir jāīsteno konkrētāki pasākumi, lai izstrādātu komunikācijas un popularizēšanas pasākumus, kas ilgtspējīgas attīstības mērķus atspoguļo izglītības praksēs un programmās, vienlaikus izveidojot valsts mēroga daudzpusējas iniciatīvas, lai atbalstītu „IIA 2030” vietējā līmenī.
- 5.20. **UNESCO īstenotie pasākumi.** Tāpat kā GRP pašreizējā posmā, dalībvalstīm būs jāīsteno pasākumi, iesaistot dažādas ieinteresētās puses. UNESCO uzdevums būs sniegt atbalstu un palīdzību dalībvalstīm, nodrošinot tām tehniskās vadlīnijas, informācijas apmaiņas un tīklu veidošanas platformas, kā arī programmas atbalstu, kas varētu kalpot kā motivācija turpmākā darbības izvēšanā vietējā līmenī. „IIA 2030” saglabās iepriekšējo nostāju, kas tostarp paredz, ka UNESCO atbalstīs turpinājumā pieminētās darba jomas²².
- 5.21. Pirmkārt, UNESCO turpinās stiprināt valstu iespējas politikas virzībā. UNESCO arī izveidos programmas daļu, kas sniegs atbalstu noteiktām valsts mēroga iniciatīvām „IIA 2030” jomā. Tas varētu ietvert jomu īstenošanas ceļvedi un pieredzes un rezultātu apmaiņu ar citām valstīm.
- 5.22. Otrkārt, UNESCO turpinās atbalstīt globālā līmenī noteikto galveno partneru tīklus un tīklu veidošanu. Tas tiks īstenots, nodrošinot regulāras platformas sanāksmēm, kā arī informācijas un pieredzes apmaiņai un kopējai iniciatīvu plānošanai. Tajās piedalīsies gan valsts, gan privātā sektora pārstāvji un dalībnieki no palīdzības sniedzēju, attīstības un IAM kopienām, kā arī ieinteresētās puses, kas darbojas piecās prioritārajās darbības jomās valsts, reģionālā un pasaules mērogā.
- 5.23. Treškārt, „IIA 2030” īstenošanai ir jābūt balstītai pierādījumos. Ir cieši jāpārtrauga un jāanalizē aktuālie jautājumi un tendences, lai varētu noteikt to pedagoģiskos aspektus. Šajā nolūkā UNESCO ir ierosinājusi analizēt noteiktus jautājumus, jo īpaši saistībā ar individuālo pārveides procesu, attīstības un ilgtspējas strukturālajiem jautājumiem, kā arī IIA nākotni tehnoloģisko sasniegumu laikmetā. Ar šā darba rezultātiem tiktu iepazīstināti vietējā mēroga dalībnieki.
- 5.24. Ceturtkārt, būs nepieciešami koncentrētāki komunikācijas un popularizēšanas pasākumi, kas atspoguļo izglītības nodrošinātā atbalsta lomu IAM sasniegšanā. Valsts līmenī tas tiks īstenots vietēja mēroga „IIA 2030” iniciatīvās. Globālā līmenī UNESCO izstrādās īpašu programmu, lai informētu attiecīgās kopienas par IAM un izglītojamās un skolotājus par izglītības nozīmīgo lomu, nodrošinot atbalstu IAM sasniegšanā. Daļa no UNESCO komunikācijas un popularizēšanas stratēģijas joprojām būs arī UNESCO „Japānas balvas” programma (ja tā tiks turpināta).
- 5.25. Piektkārt, lai īstenotu šos uzdevumus, UNESCO ir jāturpina attīstīt savas partnerības ne tikai IIA kopienā, bet arī plašākā ilgtspējīgas attīstības un IAM kopienā. Ir jāpastiprina sadarbība un koordinācija ar ANO Ekonomisko un sociālo lietu departamentu un citām ANO struktūrām, kas atbildīgas par IAM pārvaldību reģionālā un pasaules mērogā²³.
- 5.26. Ir nepieciešamas arī partnerības ar citiem galvenajiem dalībniekiem, piemēram, daudzpusējām finanšu iestādēm, valstu attīstības aģentūrām, privāto sektoru, pilsoniskās sabiedrības un kopienas pārstāvjiem. Arī turpmāk uzmanība būs jāpievērš apvienībai ar valstu mehānismiem, kas izveidoti, lai atbalstītu IAM sasniegšanu izglītības ceļā. Veidojot partnerības, jo īpaši tiks skatīta iespēja izmantot inovatīvus un radošus finansēšanas mehānismus²⁴.
- 5.27. UNESCO Izglītības sektors turpinās stiprināt savu starpnozaru partnerību ar citām nozarēm, jo īpaši kultūras un zinātnes nozari, integrējot, ja iespējams, „IIA 2030” īstenošanu attiecīgajās programmās. Tostarp tās aptver tādas tēmas kā pasaules mantojuma vietas, nemateriālais kultūras mantojums, biosfēras rezervātu tīkls, ģeoparki, mazās salu jaunattīstības valstis, kā arī vietējās un tradicionālās zināšanas. Izglītības sektors turpinās uzlabot arī savu starpnozaru sadarbību IIA jomā un veicinās tās attiecīgo programmu un tīklu (tostarp UNESCO Asociēto skolu tīkla (ASPnet), UNESCO katedru, UNEVOC TPIA centru, Izglītības pilsētu tīkla, kā arī

22 Lai ietvaru, kas nāk pēc GRP, īstenojot pilnā mērā, būs nepieciešams rast ievērojamus ārpusbudžeta līdzekļus.

23 Tāpat ar saistītiem ietvariem, piemēram, Parīzes nolīgumu par klimata pārmaiņām.

24 Šādus mehānismus varētu izstrādāt dažādos forumos, piemēram, UNESCO Strukturētajā finansēšanas dialogā.

- IAM un „Izglītības 2030” uzraudzības komitejas) ieguldījumu „IIA 2030”.
- 5.28. Visbeidzot, UNESCO turpinās dažādus nozīmīgus pārraudzības un izvērtēšanas uzdevumus, kas raksturoti nākamajos punktos. Ņemot vērā GRP īstenošanā gūto pieredzi, ir jāturpina un jāuzlabo noteikti pārraudzības pasākumi, lai līdz 2030. gadam sasniegtu 4.7. apakšmērķi.
- 5.29. Pirmkārt, cieša pārraudzība ir nepieciešama dalībvalstu, kā arī noteiktu globālā mēroga partneru īstenoto pasākumu loka paplašināšanai piecās prioritārajās darbības jomās. Panāktais progress tiks novērtēts, pamatojoties uz sākumā pieņemtajiem pamatscenārijiem. Attiecībā uz partneru īstenoto pasākumu loka paplašināšanu UNESCO liks lietā aptaujas metodes, kas tika izmantota vidusposma pārskatā un kas tiks izmantota arī GRP īstenošanas gala pārskatā.
- 5.30. Lai novērtētu dalībvalstīs īstenoto pasākumu loka paplašināšanu, UNESCO pārskatīs un izmantos aptaujas anketu, kas jau tiek izmantota 4.7. apakšmērķa pārraudzībā²⁵. Ir ierosināts šajā instrumentā integrēt pasākumus, kas izstrādāti valstu pasākumu loka paplašināšanas progresu novērtēšanai piecās prioritārajās darbības jomās. Tas pēc būtības ir iespējams un palīdzēs izvairīties no vairāku anketu izmantošanas, lai aptaujātu dalībvalstis dažādos pārraudzības nolūkos.
- 5.31. Otra veida pārraudzība tiks īstenota noteiktā programmā vai projektā. Tās galvenais mērķis būs nodrošināt plānotos rezultātus un izplatīt informāciju par to ietekmi. Valdībām un globālajiem partneriem sniegtā programmu atbalsta īstenošana, dalībnieku platformu un viena visaptveroša tīkla izveidošana, komunikācijas un popularizēšanas pasākumu īstenošana, kā arī UNESCO „Japānas balvas” vadība tiks pārraudzīta, izvērtējot rezultātus, pamatojoties uz sākotnēji noteiktajiem kritērijiem.
- 5.32. Papildus tam UNESCO būs jauni pārraudzības pasākumi. Lai ievērotu principu „balstīts uz pierādījumiem”, kas ir GRP sekojošās pozīcijas īstenošanas pamatā, UNESCO regulāri veiks tematiskas aptaujas, lai noteiktu un analizētu galvenos jautājumus, tendences un jaunumus. Tas notiks, lai būtiskās atziņas, kuru pamatā ir pierādījumi un dati, iestrādātu uz mērķi vērstākajās, stratēģijām bagātākajās un efektīvākajās mācību metodēs „IIA 2030” īstenošanai. Šāda tematiskā pārraudzība papildinās normatīvo pārraudzību, kas tiek veikta attiecībā uz dalībvalstu panākto progresu, ko palīdzēs noteikt aptauja par 4.7. apakšmērķi.
- 5.33. Visā „IIA 2030” īstenošanas laikā periodiski tiks vērtēts ietvara īstenošanas progress.

²⁵ Anketai ir zināmi ierobežojumi attiecībā uz IIA panāktā progresu novērtēšanu. Tajā ietvertie IIA jautājumi nav ne savstarpēji izslēdzoši, ne arī visaptveroši, turklāt anketā netiek veltīta pietiekama uzmanība neformālai un ikdienējai izglītībai. Lai labotu šos trūkumus, UNESCO plāno pārskatīt anketu, lai tā pilnīgāk atspoguļotu IIA aspektus.

UNESCO Ģenerālās konferences 40. sesija (40 C / rezolūcija Nr. 14)

Izglītības ilgtspējīgai attīstībai īstenošanas ietvars pēc 2019. gada

Ģenerālā konference,

atsaucoties uz 204 EX / lēmumu Nr. 28 un 206 EX / lēmumu
Nr. 6.II,

atsaucoties arī uz ANO Ģenerālās asamblejas rezolūciju
Nr. 72/222, kurā tiek atkārtoti apstiprināta
UNESCO galvenā loma IIA jautājumos, kā arī
IIA tiek atzīta par „4. ilgtspējīgas attīstības mērķa
(„kvalitatīva izglītība”) neatņemamu sastāvdaļu
un visu pārējo ilgtspējīgas attīstības mērķu
nozīmīgu priekšnoteikumu”,

izanalizējot dokumentu Nr. 40 C/23,

1. ņem vērā plašo dalībvalstu atbalstu ietvara projektam
„IIA 2030”;
2. apstiprina ietvaru „IIA 2030” un aicina dalībvalstis
to aktīvi īstenot un mobilizēt finansējumu
IIA pasākumiem un programmām pēc vajadzības valsts,
reģionālā un pasaules mērogā;
3. lūdz ģenerāldirektori iesniegt ietvaru „IIA 2030”
ANO Ģenerālās asamblejas 74. sesijā, to izskatīt un
veikt atbilstošas darbības;
4. mudina ģenerāldirektori mobilizēt visas
UNESCO programmu jomas un tīklus, lai veicinātu
to ieguldījumu IIA un aktīvi iesaistītos ietvara
„IIA 2030” īstenošanā;
5. pateicas Vācijas valdībai par tās atbalstu un
lielo ieguldījumu ietvara „IIA 2030” starptautiskā
atklāšanas pasākuma, kas notiks 2020. gada jūnijā
Berlīnē, organizēšanā.

Rezolūcija pieņemta, balstoties Izglītības komisijas ziņojumā,
16. plenārsēdē 2019. gada 25. novembrī.

C. ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcijas Nr. 72/222 (2017) – Izglītība ilgtspējīgai attīstībai ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam – 2. pants

Ģenerālā asambleja (..)

2. *atkārtoti apstiprina*, ka IIA ir nozīmīgs līdzeklis
ilgtspējīgas attīstības īstenošanā, kā tika norādīts Aiči
Nagojas deklarācijā par IIA, kā arī 4. IAM (kvalitatīva
izglītība) neatņemama sastāvdaļa un visu pārējo
IAM nozīmīgs priekšnoteikums, un atzinīgi novērtē
plašāku IIA nozīmīguma atzīšanu starptautiskā mērogā
kvalitatīvā izglītībā un mūžizglītībā (..).

Ar pilnu rezolūcijas tekstu var iepazīties šeit:
<https://undocs.org/en/A/RES/72/222>.

D. ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcijas Nr. 74/223 (2019) – Izglītība ilgtspējīgai attīstībai ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam – 7. pants

Ģenerālā asambleja (..)

7. *mudina* valdības pastiprināt centienus, lai sistemātiski
integrētu un institucionalizētu IIA izglītības nozarē un
citās saistītajās nozarēs, tostarp nodrošinātu finanšu
resursus, iekļautu IIA attiecīgajās politikās un uzlabotu
politiku veidotāju, iestāžu vadītāju un skolotāju spējas,
kā arī stiprinātu pētniecību un inovācijas, pārraudzītu
un izvērtētu IIA, lai atbalstītu plašāku labās prakses
izmantošanu (..).

Ar pilnu rezolūcijas tekstu var iepazīties šeit:
<https://undocs.org/en/A/RES/74/223>.

E. Īsa IIA vēsture

1972

ANO Konference par cilvēkvidi, Stokholma, Zviedrija

- ANO Konferencē par cilvēkvidi deklarācijā tika pasludināts, ka „par obligātu cilvēces mērķi ir kļuvusi vides aizsardzība un uzlabošana pašreizējām un nākamajām paaudzēm”.
- **1972. gada Stokholmas konferences 96. ieteikumā** ir norādīts, ka vides izglītība ir nozīmīgs instruments, lai novērstu pasaules vides krīzi. **Stokholmas deklarācijas 19. princips** tostarp paredz, ka „izglītība vides jautājumos jaunajai paaudzei, kā arī pieaugušajiem (pienācīgi iekļaujot nelabvēlīgā situācijā esošo sabiedrības daļu) ir būtiska, lai paplašinātu pamatu personas, kompetenta uzņēmumu un kopienu viedokļa veidošanai un atbildīgai rīcībai, aizsargājot un uzlabojot vidi visos cilvēka ietekmes aspektos”.

1977

Pirmā starpvaldību konference par vides izglītību, Tbilisi, Gruzija

- Konferencē tika noteikta vides izglītības loma, uzdevumi un iezīmes, kā arī norādīti vairāki vides izglītības mērķi un principi.
- Tbilisi deklarācijā tika minēta „nozīmīgā vides izglītības loma mūsu planētas vides saglabāšanā, uzlabošanā, kā arī stabilā un līdzsvarotā pasaules kopienu attīstībā”.

1987

„Mūsu kopīgā nākotne” (Pasaules vides un attīstības komisijas ziņojums jeb Bruntlandes ziņojums)

- Ilgtspējīga attīstība ir „attīstība, kas atbilst pašreizējām vajadzībām un neapdraud iespējas īstenot nākamo paaudžu vajadzības”.

1992

ANO Konference par vidi un attīstību (Riodežaneiro samits, Zemes samits)

- Rīcības plāna 21. gadsimtam 36. nodaļā tika apkopoti starptautiskajās diskusijās paustie viedokļi par izglītības, mācību un sabiedrības informētības būtisko lomu ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā.
- „Izglītībai ir izšķiroša loma ilgtspējīgas attīstības veicināšanā un iedzīvotāju iespēju veidošanā vides un attīstības jautājumu risināšanai.”
- **Klimata pārmaiņas. ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām** 6. pants ir veltīts izglītībai, mācībām, sabiedrības informēšanai un informācijas pieejamībai vides pārmaiņu jautājumos.
- **Bioloģiskā daudzveidība. Konvencijas par bioloģisko daudzveidību** 13. pantā tiek aicināts sadarboties „programmu izstrādāšanā izglītības un sabiedriskās apziņas veidošanai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un ilgtspējīgā izmantošanā”, kā arī attiecībā uz tās Darba programmu komunikācijas, izglītošanas un sabiedrības apziņas veidošanas jomā, jo īpaši 10. prioritāro darbību – formālās un ikdienās izglītības stiprināšanu bioloģiskās daudzveidības jomā.

2002

Pasaules augstākā līmeņa sanāksme par ilgtspējīgu attīstību (Johannesburgas samits)

- Johannesburgas īstenošanas plānā tika iekļauts priekšlikums desmitgadei „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai”.
- ANO Ģenerālā asambleja ar rezolūciju Nr. 57/254 pasludināja desmit gadus no 2005. gada līdz 2014. gadam par desmitgadi „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai”, bet UNESCO – par galveno aģentūru.

2005

ANO desmitgade „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” (2005–2014) ir „mudinājusi simtiem tūkstošus cilvēku globālā mērogā pārorientēt izglītību uz galveno mērķi: mācīties, kā dzīvot un strādāt ilgtspējīgi”

- **Katastrofu riska mazināšana.** Hjogo rīcības pamatplāns 2005.–2015. gadam valstu un kopienu noturības pret katastrofām veidošanai un tam sekojošā Sendai ietvarprogramma 2015.–2030. gadam katastrofu riska mazināšanai.

2009

UNESCO Pasaules konference par IIA, Bonna, Vācija

- Bonnas deklarācijā IIA tika uzsvērtā kā tālejošs „glābšanas līdzeklis”, kas sniedz cilvēkiem iespēju mainīties, un tika aicināts veicināt IIA kā „ieguldījumu nākotnē”.

2012

Ilgtspējīgai attīstībai veltīta ANO konference („Rio +20”)

- „Veicināt IIA un aktīvāk integrēt ilgtspējīgu attīstību izglītībā pēc ANO desmitgades „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” beigām.”
- **Ilgtspējīgs patēriņš un ražošana.** Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas desmit gadu programmu kopumā (2012–2021) izveidota Ilgtspējīga dzīvesveida un izglītības programma.

2014

UNESCO Pasaules konference par IIA, Aiči Nagoja, Japāna

- GRP „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” (2015–2019) atklāšana. Programmas mērķis ir „veidot un paplašināt darbību visos izglītības un mācību līmeņos un jomās, lai paātrinātu virzību uz ilgtspējīgu attīstību”. Tā ir vērsta uz piecām prioritātēm, kas tiek uzskatītas par galvenajiem līdzekļiem IIA ietvara virzīšanā.
- **Aiči Nagojas Deklarācija par izglītību ilgtspējīgai attīstībai**, kas tika pieņemta 2014. gada UNESCO Pasaules konferencē, atkārtoti apstiprina, ka IIA ir nozīmīgs līdzeklis ilgtspējīgas attīstības īstenošanā.

2015

Ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM) un ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam „Pārveidosim mūsu pasauli”

- **4.7. apakšmērķi** tiek mudināts „līdz 2030. gadam nodrošināt, ka visi skolēni un studenti apgūst zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai (..)”.
- **12.8. apakšmērķi** tiek lūgts „nodrošināt, ka cilvēkiem visā pasaulē ir attiecīga informācija un izpratne par ilgtspējīgu attīstību un dzīvesveidu saskaņā ar dabu”.
- **13.3. apakšmērķi** tiek aicināts „uzlabot izglītību, izpratnes veicināšanu un cilvēcisko un institucionālo spēju klimata pārmaiņu (..) jomās”.

Inčonas deklarācija „Izglītība 2030”: „Mūsu mērķis ir ar izglītības palīdzību pārveidot cilvēku dzīvi, atzīstot izglītības nozīmīgo lomu kā galvenajam virzītājspēkam attīstības nodrošināšanā un citu ierosināto IAM īstenošanā.”

Globālā rīcības programma par IIA (2015–2019): „Balstoties uz desmitgadē sasniegtā, GRP mērķis ir sagatavot un paplašināt konkrētus pasākumus IIA jomā.”

Parīzes klimata pārmaiņu konference, Pušu konferences 21. sesija (COP 21), Parīzes klimata nolīguma 11. un 12. pants, COP 21 noslēguma dokuments. 12. pants: „Puses (..) sadarbojas tādu pasākumu īstenošanā, kuru mērķis ir pilnveidot izglītību, mācības, sabiedrības informētību par klimata pārmaiņām, sabiedrības līdzdalību šajā laukā un sabiedrības piekļuvi attiecīgajai informācijai (..)”

2016

Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas. Jaunā pilsētattīstības programma, kas tika pieņemta ANO Konferencē par mājokļiem un ilgtspējīgu pilsētattīstību (*Habitat III*).

2017

ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcija Nr. 72/222 – skaidri atzīta IIA kā „4. IAM (izglītība) neatņemamas sastāvdaļa un visu pārējo IAM nozīmīga priekšnoteikuma” loma.

Okeāni. ANO Okeānu konference – aicinājums rīkoties un ANO Okeānu ilgtspējīgas attīstības zinātnes desmitgade (2021–2030).

- „Atbalstīt plānus, kas izstrādāti ar okeāniem saistītas izglītības veicināšanai, sekmēt zināšanas okeānu jautājumos, kā arī mūsu okeānu saglabāšanas, atjaunošanas un ilgtspējīgas izmantošanas kultūru.”

2019

UNESCO Ģenerālās konferences 40. sesija. IIA īstenošanas ietvara pēc 2019. gada (2020–2030) – „IIA 2030” – pieņemšana.

ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcija Nr. 74/223 „mudina valdības palielināt centienus, lai sistemātiski integrētu un institucionalizētu IIA izglītības nozarē, kā arī citās saistītajās nozarēs”.

Apvienoto Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

Izglītības
sektors

Izglītība ilgtspējīgai attīstībai

Ceļvedis

#IIA2030

Šajā ceļvedī ir raksturoti steidzami risināmie izaicinājumi, ar kuriem sastopas mūsu planēta, un ir izklāstīts, kā tiek īstenots jaunais ietvars „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai: ceļā uz IAM sasniegšanu” („IIA 2030”), kas tika pieņemts ar mērķi palielināt izglītības ieguldījumu taisnīgākas un ilgtspējīgākas pasaules veidošanā. „IIA 2030” pastiprinās pasākumus, kas tiek īstenoti piecās prioritārajās darbības jomās (politika, mācību vide, skolotāju darbību uzlabošana, jaunieši un vietējā līmeņa rīcība). Uzsvars joprojām tiks likts uz izglītības ilgtspējīgai attīstībai nozīmīgo lomu, lai veiksmīgi sasniegtu 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus. Tāpat tiks akcentēta ievērojamā individuālā un sabiedriskā pārveide, kas nepieciešamas steidzamo ilgtspējas izaicinājumu risināšanai. Ceļvedī ir izklāstītas arī galvenās ietvara „IIA 2030” īstenošanas jomas. Izglītība ilgtspējīgai attīstībai ir plaši atzīta par neatņemamu ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam, jo īpaši 4. ilgtspējīgas attīstības mērķa, sastāvdaļu un nozīmīgu visu pārējo ilgtspējīgas attīstības mērķu priekšnoteikumu.

 MĒRKI
ILGTSPĒJĪGAI
ATTĪSTĪBAI